אין ליכט פון תורה

ספר

נחלת יעקב

אין דעם ספר ווערט געבראַכט פון
הייליגע ספרים זייער וואונדערליכע
זאכין וואס וועט זיין ווען משיח וועט
קימען און וויא גאט וועט דאמאלט
זיין פאר יודישע קינדער אויך שטייט
אין דעם ספר וויא גרויס דער כוח
און שכר איז פון אמונה און בטחון דאס
דורך דעם בטחון קאן א מענש זוכה
זיין צו דער גאולה שלימה במהרה
בימינו אמן.

הוצאת „אמונה פאבלישינג“
142 RODNEY STREET
BROOKLYN, N. Y. 11211

24

הקדמה

די הייליגע ספרים שרייבין אז אין משיח׳ס צייטין וועט מען פריוועט יודעשי קינדער אויב זייא זענין פעסט אין דער אמונה איבער דעם גייען ליידיר דורך אויף יעדין יוד זייער פיל צער מיט נסיונות אין ווער עס וויל זוכה זיין צו דעם ליכטיגקייט פין דער גאולה דער מוז זיך זייער שטארקין זיין הארץ אין זאל זיך נישט לאזין פאלין חלילה פין דער הייליגער אמונה איז דא אין דעם ספר ווערט גיברינגט פיעל זאכין פין דער גאולה אין פין אמונה אין בטחון אין וויא זוי איוד זאל זיך שטארקין זיין הארץ אין דיא אלי זאכין זענין נייטיג צו וויסין פאר יעדען יוד אויך וועט דער לעזיר דא געפינין זייער שיינע משלים אונד ווינדערליכע ערצעהלונגען הייליגע צדקים אויך איז נייטיג אז יעדער יוד זאל געבין דס ספר צו לעזין פאר זיינע קינדער דען דא שטייט דיא אויף פירונגען פין איודעשער טאכטער פין בושה אין צניעות אין דעס זכות פין צניעיות אין פין אמונה אין בטחון וועלין מיר זוכה זיין צו דער גאולה שלמה אמן

כל מקום שנזכר בספר זה שם גוי או נכרי, מוסב על עובדי אלילים אשר היו לפנים, לא ידעו מאחדות הבורא ית״ש, לא העמים אשר אנו חוסים בצלם, מאמינים בה׳ ית׳, אנו מחויבים להתפלל בשלומם וטובם.

EMUNA PUBLISHING
142 Rodney Street
Brooklyn, N.Y. 11211
388-8812 — 384-0002

כל הזכויות שמורות אצל
הוצאת אמונה
© Copyright 1969 by
M. G. & J. G.

פרק א׳

אונזערע הייליגע חכמים זאגין אין דער (פסיקתא)׳ אין דער צייט וואס דער אייבערשטער וועט אויס לייזין דיא יודען פון גלות׳ דריי טאג איידער משיח וועט קימען׳ וועט אליהו הנביא ז״ל קימען׳ אין וועט זיך שטעלין אויף דיא יודישע בערג אין ארץ ישראל׳ אין וועט וויינין אין קלאגין אויף זייא׳ אין ער וועט צו זייא זאגין׳ יודישע בערג וויא לאנג נאך וועט איר שטיין אין דער פינסטער׳ אין וויסט׳ אין זיין קול וועט זיך הערין פון איין עק וועלט ביז אין אנדערין עק וועלט׳ אין נאך דעם וועט ער זאגין צו דיא בערג׳ עס איז געקימען פרידען אויף דער וועלט׳ אזוי וויא עס שטייט אין פסוק (ישעי׳ נ״ב) וויא שיין וועלין זיין אויף דיא בערג׳ דיא פיס פון דעם בשורה זאגער׳ וואס וועט מאכין הערין דעם פרידען׳ אין וועט זאגין גוטע בשורות׳ אין ער וועט מאכין הערין דיא ישועה׳ ער וועט זאגין פאר ציון דיין גאט וועט קעניגען׳ אין וויא דיא רשעים וועלין הערין׳ וועלין זייא זיך פרייען׳ אין וועלין זאגין איינער צום אנדערען׳ עס איז אונז געקימען דער פרידען׳ דעם צווייטין טאג וועט אליהו הנביא ז״ל קימען׳ אין וועט זיך שטעלין אויף דיא יודישע בערג׳ אין וועט זאגין עס איז געקימען גוטס אויף דער וועלט׳ אין דעם דריטעו טאג וועט אליהו הנביא ז״ל קימען׳ אין וועט זיך שטעלין אויף דיא יודישע בערג׳ אין וועט זאגין עס איז געקימען דיא ישועה אויף דער וועלט׳ אין וויא ער

וועט הערין דאס דיא רשעים זאגין אזוי, וועט ער זאגין פאר ציון, דיין גאט וועט קעניגען, שטייא אויף ירושלים, אין טו לאכטין דען דיין ליכט איזט שאן געקימען וכו׳.

אויך לערנין מיר דארט, ווען השי"ת האט באשאפין דיא וועלט, אין האט באשאפין דס ליכטיגקייט, אין האט גיזעהן אז דס איז גוט, הט ער געקיקט אויף דעם דור פין משיח-ן, אין אונ זיינע מעשים, הט ער באהאלטין דס ליכטיגקייט אינטער זיין כסא הכבוד, פאר משיח-ן אין פאר זיין דור. הט דער שטן גיזאגט פארין אייבערשטין, פאר וועמין האסטו באהאלטין דס ליכטיגקייט אינטער דיין כסא הכבוד. הט דער אייבערשטער געענטפערט, דס איז פאר דעם. וואס איז דיך אן גיברייט צי פארשעמען מיט גרויס בושה, האט דער שטן גיזאגט, רבונו של עולם, ווייז מיר עהם, האט השי"ת גיזאגט, קים וועל איך אים דיר ווייזען, וויא באלד ער האט אים גיזעהן, איז ער דערציטערט געווארין, אין גיפאלין אויף זיין פנים, אין זאגט, געוויס איז דס משיח, וואס איז אן גיברייט מיך מיט דעם עמלק צי מאכין פאלין אין גיהנום, וויא עס שטייט אין פסוק (ישעי׳ כ"ה), דאס דער טוט וועט ווערין אנגעשלינגען אויף אייביג, אין השי"ת וועט אפ מעקין דיא טרערין פין יעדען פנים, אין דער צייט האבין דיא עמלקים גיציטערט, אין האבין גיזאגט, רבונו של עולם, ווער איז דער ווס אונז פאל מיר אין זיינע הענד, ווס איז זיין נאמין, זאגט גאט ב"ה, אפרים משיח צדקי, איז

זיין נאמען, אין ער וועט אויף הייבין זיין הייעך, אין דיא הייעך פין זיין דור, אין וועט דער לייכטין דיא אויגין פין דיא יודען, אין וועט העלפין זיין פאלק, אין קיין שום פאלק אין שפראכע, וועט קאנען קעגין אים באשטיין וכו׳.

פרק ב׳

האט רבי יצחק גיזאגט, אין דעם יאר וואס דער מלך המשיח וועט אנפלעקט ווערין, וועלין זיך אלע קעניגען פין דיא פעלקער, פין דער וועלט, רייצען אין מלחמה האלטין, אייגער מיט דעם אנדערין, אין דער מלך פרס, וועט חרוב מאכין דיא גאנצי וועלט, אין אלע פעלקער פין דער וועלט וועלין ציטערין, אין דער שרעקין, אין וועלן פאלין אויף זייער פנים, אין עס וועט זייא אן חאפין ווייען, וויא דיא ווייטאג פין איין געווינירען. אויך דיא יודען וועלין ציטירין אין זיך שרעקין, אין וועלין זאגין, וויא זאל מיר גיין אין וויא זאל מיר קימען, וועט ער צי זייא זאגין, מיינע קינדער, דעס אליס וואס איך האב גיטון, האב איך נאר גיטון, וועגין אייך, פאר וואס פארכט איר אייך, פארכט אייך נישט, עס איז גיקימין דיא צייט פין אייער אויסלייזין, אין נישט וויא דיא ערשטע גאולה, וועט זיין דיא לעצטע גאולה, דען ביא דער ערשטער גאולה, האט איהר נאך גיהאט צער, אין אינטער טעניגקייט, אבער בא דער לעצטיר גאולה, וועט איר שאין נישט האבין מער קיין צער, אין קיין אינטער טעניגקייט. ישעיה הנביא האט גזאגט, אין פסוק פתחו שערים ויבא

גוי צדיק שומר אמונים, דאס איז טייטש, עפינט דיא טויערין פון ירושלים, אין לאז אריין קימען אין איר. דאס גירעכטי פאלק ישראל, וואס האט גיוואורט, אין גיהאפט, אין גלות פיל צייטען, צו דער אמונה פון אייבערשטין, דס ער וועט מקיים זיין וואס ער האט זייא צו גיזאגט, דורך זיינע היילגע נביאים, דס ער וועט זייא אויס לייזען פון דעם גלות. ווידער זאגט דער נביא (יצר סמוך תציר שלו׳ שלו׳ כי בך בטוח) דאס בעט ישעיה׳ הנביא צו גאט, אין זאגט די מחשבות פון יודען, וואס האבען זיך פארלאזט אין פארזיכערט, אויף דיר, אין זיך ניכט אוועק גיקערט פון דיין אמונה, פון וועגען קיין שום יסורים וואס מען האט זייא גיפייניגט, אין וועגין קיין שום פארכט וואס מען האט זייא דערשראקען, זייערע גדאנקען זאלסטי היטען זייא זאלען האבען שלום, דען אין דיר האבין זייא זיך פארזיכערט. נאך דעם זאגט דער היילגער נביא צו די יודען (בטחו בד׳ עדי עד כי בי׳ ד׳ צור עולמים) דס איז טייטש, פארזיכערט אייך אין היילגען באשעפיר ביז אייביג, דען ער איז איין פארכטיגער גאט, ער איז איין שטיין וואס מען קען זיך אינטער אים באשיצען.

פרק ג׳

פין דא לערנין מיר, וויא גרויס דער שכר פון דער היילגער אמונה איז, דען אין דעם זכות וואס יודען ליידען אין גלות די שווערע ביטערע יסורים, אין צרות, אין זייא נעמען אז פארליב, אין גלייבען, אז די אלע יסורים וועלין זייא

אַטובה. חָאטְש זֵייא פַארְשְׁטֶען נִישְׁט דָס מִיט דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען שֵׂכֶל פָּארְט שְׁטַארְקֶען זֵייא זֵייעֶר הַארְץ. מִיט בִּטָחוֹן אויף דֶעם הַיילִיגֶען בּוֹרֵא. דֶעם זְכוּת לֵייגְט דֶער נָבִיא פָאר. פַאר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. דָס עֶר זָאל זַייא אִין דֶעם זְכוּת אוֹיס לֵייזֶען. אִיבֶּערְהוֹיפְּט הַייטִיגֶע צַייטֶען וָוס דָס הַיילִיגֶע יוּדֶעשֶׁער פָאלְק. אִיז גֶעבִּיךְ פַארְשְׁפְּרֵייט אִין צִי וָוארְפֶען. אויף אַלֶע פִיר עֶקֶען פִין דֶער וֶועלְט. אִין שְׁרֵייעֶן אִין וֵויינֶען אויף זֵייעֶר בִּיטֶערִין צַעַר. אִין יִסוּרִים. וָוס מֶען הַרְגֶעת אִין שְׁלָאגְט זֵייא. אִין מֶען פַּאנִיגְט זֵייא. אִין מֶען פַאר בִּיטֶערְט זֵייעֶר לֶעבֶען. דֶען עֶס זֶעגִין פַאר הָאנְדֶען פֶעלְקֶער וָוס לָאזֶען נִיכְט אַמָאהל דֶעם נָאמֶען יוּד אַרִים טְרָאגִין. אִיבֶּער דֶעם אִיז אֵיין רַאטְה. אַז יֶעדֶער יוּד וָוס ווִיל רַאטֶעוֶוען זֵיין לֶעבֶען. אויף דֶער וֶועלְט. אִין אויף יֶענֶער וֶועלְט. אִין עֶר ווִיל עֶר זָאל קָאנֶען אוֹיס הַאלְטִין דֶעס גָלוּת. אִין דִי נִסְיוֹנוֹת וָוס גֶעהֶן אַרִיבֶּער. אִין עֶר ווִיל זוֹכֶה זֵיין צִי דֶעם לִיכְטִיגְקֵייט פִין מָשִׁיחַ־ן. דֶער זָאל זִיךְ נִישְׁט לָאזֶען פַארְנַארֶען. פִין דֶעם יֵצֶר הָרַע. וָוס זַיין גַאנְצֶע אַרְבֵּייט אִיז נָאר עֶר זָאל קַאלְט מַאכֶען יוּדֶעשֶׁע קִינְדֶער. פִין דֶער אֱמוּנָה ח״ו. אִין אַפִּילוּ וָוען דֶער מֶענְשׁ הַאלְט נֶעבִּיךְ בַּייא דֶער לֶעצְטֶער מִינִיט. אִין דִי גִידַאנְקֶען זֶענֶען גֶעבִּיךְ צִי מִישְׁט. טוּט עֶר אוֹיךְ שְׁטְרֶעבֶען. עֶר זָאל דֶעם מֶענְשׁ אַרָאבּ פִירֶען פִין דֶער אֱמוּנָה. אִיבֶּער דֶעם שְׁרֵייבֶען דִי סְפָרִים. דָס אַמֶענְשׁ זָאל אויף דֶעם בֶּעטֶען הַשי״ת. דָס דֶער יֵצֶר הָרַע זָאל אִים נִישְׁט קֶענֶען חָלִילָה אַרָאפּ פִירֶען פִין דֶעם רֶעכְטִיז וֶועגִי

אַמָשָׁל ווען מען זאָגט פיר אַמֶענְשׁ דאָרט אויף יענעם
אָרט איז דאַ אַגרויסער אוצר פין גאָלד אין זילבער,
אין טייערע ברילִיאַנטען, נאָר עס איז זייער שווער צו דעם
צו צוקימען, ווייל ביז אויף דעם אָרט ברויך מען דורך
גרויסע וואַסערען אין וועלדער, וואָס דאָרט געפינען זיך
בייזע ווילדע חיות, אין רויבערס, אין דס לעבען איז איין
גישטעלט אין עסין אין טרינקען קען מען דאָרט נישט
באַקימען, ווייל עס איז איין ווּיסטע מדבר, אין דער וועג
ברויך דויערען זייער לאַנג, אין אויך ווען ער קימט שאן
אויף דעם אָרט, ברויך ער ערשט נעמען גראָבען אין זיכען
לאַנגע יאָהרען, פין דעסט וועגען ווייל דער מענש האָט זייער
ליב דס גאָלד אין זילבער אין זיין גאַנץ לעבען פאַרבריינגט
ער צו מעהרין זיין פאַרמעגין, דאָרך דעם איז בייא איהם
גאָר נישט גירעכינט דיא גרויסע צרות, אין די שלעק פין
די רויבערס, אין דעם הינגער וואָס ער לייד יאָהרען לאַנג,
אין גראָבט אין דער ערד מיט זיין גאַנצען כוח, אין קיקט
ניכט וואָס זיין קערפער ווירד צו ביסען, אין צו ריסען, פין
די פילע שלעג וואָס געפינען זיך אין דער ערד, אין דס
אַלעס טוט ער מיט אפרייליך הארץ, ווייל ער ווייסט, אז
זיין סוף וועט גוט זיין, ווייל ער וועט טרעפין דעם גרויסען
אוצר, ווי וועט נאָך זיין אַזא גליקליכער מענש ווי ער, היינט
קען מאן פאַרשטיין, ווען ער איז שאָן איבער געקימין, אין
ברענגט אהיים דס גרויסע פאַרמעגען, וועה קאָן דס באַשאַצען

די גראָסע פרייד וואָס ער האָט, פון דעם וואָס ער האָט גיהאַט שכל אויס ציהאַלטען אַלע יסורים, און אַלע מענשען זאָגען צו אים, ווי וואויל און לעכטיג איז דיר, היינט זעהן מיר, אַז עס איז דיר כדי געוועזען צו ליידען.

דאָס זעלביגע איז מיט אונז יודען, ווען דער אַללמעכטיגער באַשעפער, וועט זיך אויף אונז דערבאַרעמען, און וועט אונז צו זאַמען נעמען, פון אַלע עקין פון דער וועלט, און וועט אונז פירען אַלע אין איינעם, אין אונזער היים קיין ירושלים און וועט אונז אויף בויען דאָס בית המקדש, און וועט אים קערין דיא כהנים צו זייער דינסט, און זייא וועלין מקריב זיין דיא הייליגע קרבנות, און דיא לוים וועלין זינגען זייער גיזאַנג, און אַלע באַשעפענישען יעדער לויט זיין מדריגה, וועט פאַרשטיין אַז גאָט ב״ה האָט אים באַשאַפין, און ער גיוועלטיגט אויף דער גאַנצער וועלט, און וועלין שפירען אין זייערע הערצער, דאָס ליכטיגקייט פאַן הייליגען באַשעפער, דאָס קאָן קיינער נישט באַשאַצין, דיא גרויסע פרייד וואָס דאַמאָלט וועט זיין, און וויא טייער און חשוב דיא יודען וועלן זיין, און יענער צייט, אַז דיא פעלקער וועלין זיך מקנא זיין און יודעשע קינדער, און וועלין זאָגען עס איז אייך כדי גיוועזין צו ליידען דיא אַלע צרות, און זייא וועלין באַדינען דיא יודען, וויא דער נביא זאָגט (ישעי׳ מ״ט) אַז השי״ת זאָגט צו יודען, און די קעניגען פון דיא פעלקער, וועלין זיין דיינע דערציערס, פון דיינע קינדער, און זייערע

הארינבטיס, וועלין זיין דיינע זייגעריגס פין דיינע קינדער. מיט זייער פנים וועלין זייא זיך ביקען צי דיר ביז צי דער ערד, אין דעם שטויב פין דיינע פיס וועלין זייא לעקין, אין די וועסט דאמאלט וויסען, דאס איך בין גאט, דס מיינע האפער ווס האפען צי מיר ווערין ניט פארשעמט ווערין. אויך געפינען מיר, דס די יודען וועלין זיין דאמאלט, גרעסער פין דיא מלאכים פין הימעל. ווי עס שטייט אין פסוק (בלק כעת יאמר ליעקב) זאגט רש״י. בלעם האט גיזאגט צי בלק, עס וועט נאך זיין אזו אצייט וויא אצינד איז, ווס אלי מענשין וועלין זעהן דיא ליבשאפט. ווס הקב״ה האט ליב די יודען די יודען וועלין זיצען פאר הקה״ב. אין וועלין לערנין תורה פין זיין מויל, אין די יודען וועלין זיין נעגטער צי הקב״ה. וויא דיא מלאכים, אין דיא מלאכים וועלין פרעגין, צי דיא יודען, ווס האט הקב״ה אצינד געטאן.

פרק ד׳

אויך לערנין מיר אין דער פסיקתא, אין דער צייט ווס דער מלך משיח וועט קימען, אין וועט שטיין אויף דעם דאך פין בית המקדש, אין וועט מאכין הערין, פאר דיא יודען, עס איז געקימין דיא צייט, איר זאלט אויס גילייזט ווערין, אין אז איר גלייבט מיר נישט, קיקט אין מיין ליכטיגקייט, וואס שיינט אויף אייך. (שנאמר קומי אור וגו׳) אין דאס ליכטיגקייט שיינט נאר אויף אייך אליין, (כי הנה וגו׳ ישעי ס׳) דען דס פינסטערניש וועט צו דעקין די ערד, אין

אײן גֶעפּיל װֶעט צי דֶעקין דיא קֶינִיגְרײכִין, פִין דיא פֶעלְקֶער אין אױף דִיר װֶעט שַײנִין גָאטְס שְׁכִינָה. אין זײן כָּבוֹד װֶעט אַנְפֶלֶעקְט, אין גִיזֶען װֶערִין אָױף דיר. אין דֶער צַײט װֶעט הקב״ה מַאכִין שַׁאנִין, דֶעם לִיכְטִיגְקֵייט פִין מֶלֶךְ מָשִׁיחַ. אין פִין דִיא יוּדֶען, אין אַלִי פֶעלְקִיר װֶעלִין גֵיין צִי דֶעם לִיכְטִיגְקֵייט פִין מָשִׁיחַ. אין פִין דִיא יוּדֶען (ושנא׳ והלכו גוים וגו׳ שם) אין זֵייא װֶעלִין קִימִין לֶעקִין דִיא עֶרְד, פִין אִינְטֶער דִיא פִיס פִין מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. (שנא׳ ועפר רגלך וגו׳) אין זֵייא װֶעלִין קִימֶען אין פַאלִין אוף זֵייעֶר פָּנִים פַאר מָשִׁיחַ, אִי פַאר דִיא יוּדֶען, אין װֶעלִין זִיךְ בֶּעטִין, לָאמִיר זַיין פַאר דִיר אין פַאר דִיא יוּדֶען קְנֶעכְט, אין יֶעדֶער יוד װֶעט הָאבִין צְוַויא טוֹיזֶענְט אין אַכְט הוּנדֶערְט קְנֶעכְט, (שנאמ׳ זכרי״ה בימים ההם עי׳ רש״י)

אוּנְזֶערֶע הֵיילִיגֶע חֲכָמִים הָאבִין גִילֶערִינְט דָס אוּנְזֶערֶע הֵיילִיגֶע עֶלְטֶערִין, אַבְרָהָם יִצְחָק אין יַעֲקֹב, זֶענִין אָן גִיבְרֵייט אױף צִי שְׁטֵיין אין נִיסָן, אין װֶעלִין זָאגִין צִו מָשִׁיחַ, אֶפְרַיִם מְשִׁיחַ צִדְקֵינִי הָאטְשׁ מִיר זֶענֶען דַײנִי עֶלְטֶערִין, דָאךְ בִּיזְט דִי בֶּעסִיר פַאן אוּנְז, װַײל דִי הָאסְט גִילִיטִין, דִי זִינְד פִין אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער אין עֶס אִיז אױף דִיר דָורְךְ גִיגַאנְגִין פִיל שְׁלֶעכְטְס. װָס עֶס אִיז נִישְׁט דוּרךְ, נִישְׁט אָױף דִיא עֶרְשְׁטֶע מֶענְשִׁין, נִישְׁט אָױף דִיא שְׁפֶּעטִירִי, אין דִיא בִּיזְט גִיװֶען אַגִישְׁפֶּעט אין אַײן גִילֶעכְטִיר, צְוִישֶׁען דִי פֶעלְקֶער, װֶעגִין דִי יוּדֶען, אין דִי בִּיזְט גִיזֶעסִין אין דֶער

טינקיל אין פינסטער, אין דיינע אויגין האבין נישט גיזעהן קיין ליכטיגקייט, דיין הויט איז אויף דיר צאם געשרימפין גיווארין, אין דיין קערפיר איז גיווארין טריקין, וויא א האלץ, אין דיינע אויגין זעניין טינקיל גיווארין פין פאסטין, אין דיין כח איז גיווארין טריקין וויא אשארבין, אין דס אליס איז וועגין דיא זינד פין אונזערע קינדער, פרעג מיר דיך, איז דיין ווילין דס אונזערע קינדער זאלין געניסען, פין דעם גוטען, ווס גאט ב״ה האט אויף זייא געשיקט, דען מיר קלערין, טאמער וועגין דעם גרויסין צער, ווס האסט געליטין וועגין זייא, אין דיא ביזט גיוועזן איין געשפארט אין תפיסה דארך דעם ביזוי פין זיי בישט צי פרידען ענפערט משיח פאר זייא, הייליגע אבות פין דער וועלט, דעס אליס וואס איך האב גיטון איז גיוועזן צי ליב אייך, אין אייערע קינדער, דאמיט זייא זאלין קאנין געניסין, פין דעם גוטס ווס השי״ת וועט זייא געבין, אזו ענפערין איהם אונזערע הייליגע עלטערין, דיין געמיט זאל זיין מיט רוה אזו וויא דיא האסט בארוהיגט די גידאנקין פין דיין באשעפיר, אין פין אונז.

האט רבי שמעון בן פזי גיזאגט, אין דער צייט וועט הקב״ה אויף הייבין משיח־ן ביז צים הימעל, אין וועט אויף אים אויף שפרייטין פין דעם לויטערקייט פין זיין כבוד וועגין דיא פעלקיר. אין וועט זאגין צי משיח. אפרים משיח צדקי, טי מישפטן דיא פעלקיר, אין טי מיט זיי וויא דיין ווילין, דען וועט נישט מיין דערבארימקייט, ווס האבין זיך

גישטארקט אויף דיר, העטין זייא דיך גימאכט פארלוירין, אין איין רגע וויא עס שטייט (ירמי׳ לא הבן יקיר לי וגו׳) צווייא מאל וועל איך אים דערבארימין. איין מאל ווען ער איז גיווען איין גישפארט אין תפיסה, דען יעדען טאג האבין זייא אויף אים גיקריצט די ציין, געווינקען מיט זייערע אויגין אין גישאקילט מיט זייערע קעפ, אין גירעט מיט דיא לעפצין, (שנא׳ כל רואי וגו׳) אין איך וועל אים דער בארימין, ווען ער וועט ארויס פין דער תפיסה, דען נישט נאר איין קעניגרייך אדער צווייא, וועלין אויף אים קימען, זאנדערען הונדערט פערציג קעניגרייכין, וועלין אים ארים רינגלין וועט אים דער אייבערשטער זאגין אפרים משיח צדקי האב פאר זייא קיין פארכט דען דיא אלי וועלין אוס שטרבין מיט אבלאז פין דיינע לעפצין, (שנאמ׳ ישעי׳ יא וברוח שפתי) אין דער נאך, וועט דער אייבערשטער מאכין פאר משיח־ן, זיבין חופות פין גוטע שטיינער אין פעריל אין בריליאנטין אין פין יעדער חופה, וועט זיך ציען פיר טיכין ויין, אין מילך אין האניג, אין ריינער באלזאם אייל, אין השי״ת וועט ארים נעמין אין האלזין משיח־ן קעגין אלי צדיקים, אין וועט אים ארייַן פירען אין דער חופה אריין, אין אלי צדיקים וועלין אים זעהן אין דער אייבערשטער וועט זאגין פאר דיא צדיקים, משיח האט נאך נישט גענימין קיין שכר, נישט אמאהל קעגין זיין האלבין צער וואס ער הט גיליטין, איין זאך האב איך וואס איך וועל אים געבין, ווס קיין שום באשעפיניש הט דס נישט

גיזעהן נישט אמאל דיא נביאים, אין דער צייט וועט גאט ב"ה רופען דעם ווינד פון צפון זייט אין דעם ווינד פון דרום זייט, אין וועט זייא זאגען קערט אוס אין שפריצט אוף פאר מיין משיח, מיט אלי גוטע בשמים פון גן עדן, (שנא׳ עורו צפון וגו׳).

פרק ה׳

טייערע יודעשע קינדער, פון דא קאן מיר זעהן, וויא מען ברויך זיך היטען פון צו זינדיגין.

מיר זעהן דא אין די רייד פון די הייליגע חכמים דס אונזער הייליגער משיח וועגין גרוס ליבשאפט וואס ער האט דס יודעשע פאלק, אין וויל זייא פארגרינגירין דיא גרוסע צרות, אין יסורים, אין דיא גרוסע פלאג ווס זייא מוזען געביך ליידען אין דעם ביטערין גלות דורך זייערע זינד, איבער דעם נעמט ער אוף זיך צי ליידען יסורים פאר זייערע זינד עס זאל זייא. גרינגער זיין אין דעם שווערין גלות, אזו לייד ער געביך שווערע ביטערי יסורים, זיין גוף איז פיל מיט ווינדען, אין באלין אין שווערע קראנקהייטין, אצינד מיינע ליבע לעזער, קאן מאן פארשטיין, אז פאר דעם אליין ברויך מען אוך חשבון געבין, פאר ווס מיהאט גורם געוועזין זאלכי יסורים פאר אונזער הייליגין משיח, איבער דעם שטייט אין הייליגע ספרים דס ווען מען זאל פארשטיין אטויזענט טויזענטיל חלק פון דעם גרוסין צער פון דער הייליגער שכינה אין

פֿין מָשִׁיחַ־ן הָעט מֶן זִיך גִיוואַלְגִירט אָויף דֶער עֶרד. אִין עֶס הָעט זִיך נִישְׁט גִיגְלִיסְט צִי זִינְדִיגִין. אִין אָויף דִי זִינְד וָוס מִיהָאט גִיזִינְדִיגְט. הָעט מֶען זִין גִיאַיילְט תְּשׁוּבָה צִי טָוּן, דֶען מִיט דֶער תְּשׁוּבָה וָוס אַיוּד טוּט. אַפִילוּ וֶוען עֶר טוּט אַקְרֶעכְץ אויף זַיינֶע זִינְד, אִין עֶס טוּט אִים לַייד וָוס עֶר הָט זִיך בַּאנַארִישְׁט. דָס אִיז אָויךְ זֵייעֶר חָשׁוּב בֵּייא הַשֵּׁי״ת, אִין טוּט מִיט דֶעם פַֿארְגְרִינְגִירִין דֶעם צַעַר פֿין הֵיילִיגִין מָשִׁיחַ.

אָבֶער לֵיידִיר דֶער זִינְדִיגֶער מֶענְשׁ וָוס אִיז אָן גִיקְלֵייד מִיט אֵיין קֶערְפִּיר פֿין לֵיים, אִין זֵיינֶע אָוגִין זֶענִין פַֿארְשְׁמִירְט אִין פַֿארְבְּלֶענְזְט. דָורְךְ דִי זִינְד. אִיבֶּער דֶעם פַֿארְשְׁטֵייט עֶר גָאר נִישְׁט. אִין שְׁפִּירְט נִישְׁט מִיט זַיין הַארְץ, אִיבֶּער טֵייעֶרֶע בְּרוּדֶער לָאמִיר זִיךְ נָאר בַּארֶעכִינִין. דָס וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפִיר וֶועט אָויף אוּנְז אָויף שַׁאנִין אִין וֶועט אוּנְז שִׁיקֶען דֶעם הֵיילִיגִין מָשִׁיחַ. אִין דִיא גַאנְצֵי וֶועלְט וֶועט דַאמָאלְט פִילל וֶוערִין מִיט וִויסֶענְשַׁאפְט. אִין יֶעדֶער וֶועט דֶעמָאלְט פַֿארְשְׁטֵיין. וִויא וַואט עֶר הָאט גוֹרֵם גִיוֶוען מִיט זַיינֶע זִינְד. גְרוֹיס צַעַר פַֿאר דֶער הֵיילִיגֶער שְׁכִינָה. אִין פַֿארִין הֵיילִיגִין מָשִׁיחַ, אִין גְרָויס צַעַר אִין בּוּשָׁה. פַֿאר אוּנְזֶערֵי הֵיילִיגֶע עֶלְטֶערִין, אַבְרָהָם יִצְחָק אִין יַעֲקֹב, אוי טֵייעֶרֶע בְּרוּדֶער מִיט וָואס אַפָּנִים וֶועל מִיר זִיךְ קָאנִין וַוייזִין קֶעגִין זֵייא. מֶען קָאן דָאךְ פַֿארְשְׁטֵיין וִויא גְרוֹיס דִיא בּוּשָׁה וֶועט זַיין, וֶוען מֶען וֶועט פֶֿארְלֵיינִין פַֿאר יֶעדִין, זַיינֶע מַעֲשִׂים אִין אַלִי זֵיינֶע גִידַאנְקֶען, דֶען אַמֶענְשׁ קֶלֶערְט פַֿארְשִׁידֶענֶע בֵּייזֶע גִידַאנְקִין.

אין אַנדֶערֶע שֶׁלֶעכְטֵי גִידַאנְקֶען׳ אִין וֶוען עֶר זָאל וִויסֶען דָּס אֶמֶענְשׁ ווייסט פִין דֵּיינֶע גֶעדַאנְקִין. הָעט עֶר אֵיין גֶעזוּנְקֶען פַאר גְרוֹיס שַׁאנְדִ׳ יֶעדֶער וֵוייסְט בַּא זִיךְ אַז דָס אִיז אַזוֹי, דֶער יֵצֶר הָרַע מַאכְט אָבֶער פַארְגֶעסִין דֶעם מֶענְשׁ, אַז דֶער הֵיילִיגֶער בּוֹרֵא׳ וֵוייסְט אַלִי גִידַאנְקֶען׳ אִין מִיט אֵיין קִיק זֶעהְט עֶר וָואס טוּט זִיךְ אִין הַארְצִין׳ פִין יֶעדִין בַּאשֶׁעפֶענִיש. אִיבֶּער דֶעם הָאבִין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים מְתַקֵן גִיוֶועןָ, בַּיים דַאוִּוינֶען׳ לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד דָס מֵיינְט מֶען מִיר בֶּעטִין׳ פִין דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטִין עֶר זָאל אוּנְז הֶעלְפִין. מִיר זָאלִין זוֹכֶה זַיין תְּשׁוּבָה צוּ טָאן. פַאר זַיין הֵיילִיגִין נָאמֶען׳ אִין מִיר זָאלִין זִיךְ אִים קֶערִין פִין דִיא שֶׁלֶעכְטֵי מַעֲשִׂים׳ אִין שֶׁלֶעכְטֵי גִידַאנְקֶען דָס מִיר זָאלִין נִישְׁט פַארְשֶׁעמְט וֶוערִין׳ אִין יֶעדֶער יוּד בְּרָויךְ אוֹיף דֶעם צִי בֶּעטִין׳ דֶען מִיר גֶעפִינִין. אַז דָוִד הַמֶלֶךְ ע״ה אוֹיךְ אַנְדֶערִי גְרוֹיסֶע לַאטִ׳ הָאבִּין גִיבֶּעטִין אוֹיף דֶעם. וָואס זָאלִין נָאךְ זָאגִין מִיר פְּרָאסְטֶע מֶענְשִׁין. מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזִיר בַּאֶרֶעכִינְט אֵייךְ נָאר וָואס אַגְרָאסֶער פְרֵייד עֶס וֶועט זַיין וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אַרַיין שִׁיקֶען אַלֶעבֶּעדִיגִין גֵייסְט אִין דִיא טוֹיטֶע יוּדִישֶׁע קֶערְפִּיר אִין זֵייא וֶועלִין צוּרִיק לֶעבֶּעדִיג וֶוערִין אִין וֶועלִין אַרָאס שְׁפְּרָאצִין פִין דֶער עֶרד אַזוֹי וִוי דָס גְרָאז פִין פֶעלְד אִין עֶס וֶועלִין זִיךְ צוּרִיק קֶערִין דִי קִינְדֶער צוּ זֵייעֶרֶע עֶלְטֶערִין אִין וֶועלִין זִיךְ אַלֶע צַאם טְרֶעפִין מִיט גְרָאס פְרֵייד אִין יְרוּשָׁלַיִם אַזוֹי ווִיא עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק עֶס וֶועלִין קִימֶען דִי וָואס זֶענִין פַארְלָארֶען גִיוָוארִין אִין לַאנְד אַשּׁוּר

אין די וואס זענין פארשטויסען געווארין אין לאנד מצרים אין וועלין זיך ביקען צו הקב"ה אויף דעם היילגען בארג אין ירושלים וכו'.

פרק ו'.

אונזערי חכמים האבין געזאגט עס האט קיין צאל די יסורים וואס דער היילגער משיח לייד אין יעדען דור לאט די זינד פין דעם דור זאגט השי"ת אין דער צייט וועל איך אים באשאפין אנייא באשעפעניש אין וועט שאן ניכט ליידען קיין יסירים, די צעהן שבטים זענען פארטריבען געווארין אויף דריי ערטער איין טייל איז פארטריבען צום טאך סמבטיון איין טייל איז פאר טריבען פין יענער זייט דעם סמבטיון וואס עס איז אזוי וואט פין סמבטיון ביז צו זייא וויא פין ארץ ישראל צום סמבטיון אין איין טייל איז פארטריבען געווארין קיין ראבינה פין רבלתה אין זייא זענין דארט פאר זינקען געווארין דס מיינט דער פסוק לאמר (לאסורים צאו) השי"ת וועט זאגען פאר די יודען וואס זענין פאר טריבען צום סמבטיון גייט ארויס פין גלות (ולאשר בחשך הגלו) אין פאר דיא וואס זענין אין דער פינסטער פארטריבען דס מיינט מען די וואס זענין פין יענער זייט דעם סמבטיון אין פאר די וואס זענין אנגעזינקען אין רבלתה וועט השי"ת מאכין היילען, אינטער דער ערד אין וועלין גייען אין די היילען ביז זייא וועלין אן קימען קיין ירושלים אינטער דעם בארג וואס הייסט הר הזתים אין דער אייבערשטער וועט זיך שטעלין אויף דעם בארג וועט ער זיך

שפּאַלטען אין זייא וועלין אַרויף גיין (כמש״נ ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים וכו׳) אין דער באַרג וועט גישפּאַלטען ווערין פין דער העלפט פין מזרח זייט, אין מערב זייט, דס מיינט דער נביא (ישעי׳ מ״ט) אין זאגט צו דער שטאט ציון, אין די ציון וועסט דיר דאמאלט טראַכטען אין דיין האַרצין, ווער האט מיר אָויף גיצויגין די דאָזיגע קינדער, אין איך בין דאך געוועזען פאַרוואַרפין פין זייא, איך בין גיוועזען אַליין, איך בין געוועזען איין פאַרטריבענע אין איין אָפּ קערירין פין אַלע מענשען דס אלי האָבין גיזאגט אויף מיר קערט אָפּ פין איר, אין ווער האט די דאָזיגע קינדער מגדל געוועזן, נון איך בין דאך געבליבען אַליין, ווי זענין זייא די דאָזיגע געוועזען ביז אַהער. אין נישט נאר די דאָזיגע וועלין קימען נאר פין אַלי ערטער ווי עס איז דאַ יודען, וועלין זייא זיך צאַם נעמין אין קימען, ווי דער נביא זאגט (שם) אַטייל וועלין קימען פין אַוואַט לאַנד, אַטייל פין צפון זייט, אַטייל פין מערב זייט, אין די וואס זענען אין ווייטע ערטער אין אספמיא, אין די פין לאַנד סינים, אין די קינדער פין יונדב בן רכב, גיווייטליך ווען איינער גייט אין וועג איז ער הינגעריג אין דאַרשטיג, אָבער די יודען וואס וועלין קימען פין ווייט וועלין נישט זיין הינגעריג אין דאַרשטיג, אין עס וועט זייא נישט שלאָגען די היץ אין די זין, נאך מער וועט השי״ת טון, ער וועט נידריק מאַכין די בערג פאַר זייא עס זאל זיין גראַדע וועגען, אין וויא עס איז אטיף אָרט, וועט עס השי״ת אויף הייבען, אין מאַכען גראַדי,

ווי עס שטייט (ושמתי כל הרי לדרך כן) אין ווען די יודען וועלין זיך צאם קימען, וועט דער אייבערשטער זאגין פאר הימעל אין ערד פאר וואס שטייט איר, ווען יודעשע קינדער זענין גיוועזן טרויריג האט איר מיט זייא מיטגיטרויערט. (דכתיב שם ג׳ אלביש שמים קדרות וגו׳) אצינד אז די פרייד איז גיקימען, פרייט אייך מיט זייא. ווי עס שטייט אין פסוק (שם מט רנו שמים וגולי ארץ וגו׳).

פרק ז׳

אונזערע הייליגע חכמים שרייבען אין (ילקוט), אז דער פסוק (פתחו שערים וגו׳ שומר אמונים) דאס איז טייטש, ווייל זייא זאגין אמן. דען וועגען איין אמן וואס די רשעים וועלין ענפערין פין גייהנום ארויס. אין דעם זכות וועלין זייא ארויס פין גיהנום, וואָרין דער באשעפער איז אן גיברייט צי זיטצין אין גן עדן, אין וועט זאגען אדרשה, אין אלי צדיקים וועלין זיטצען פאר אים. אין די גאנצע פמליא די מלאכים פין הימעל וועלין שטיין אויף זייערע פיס אין די זין אין די מזלות פין דער רעכטיר זייט פין הקב״ה, די לבנה אין די שטערן פין דער לינקער זייט, אין השי״ת ווירד דארשענין, די נייע תורה וואס ער איז אן גיברייט צי געבין דורך משיח־ן. אין ווי באלד דער אייבערשטער וועט פארטיג מאכען די דרשה, וועט זיך אויף שטעלין זרובבל בן שאלתיאל אויף זיינע פיס, אין וועט זאגען קדיש, אין זיין קול וועט זיך הערין פין אין

עֶק װעֶלט ביז אין אַנְדֶערִין עֶק װעֶלְט. אין אַלֶע מֶענְשֶׁין פֿין דֶער װעֶלט װעֶלִין נָאך זָאגֶען אָמֵן. אוֹיך דִי רְשָׁעִים פֿין יִשְׂרָאֵל װָאס זֶענִין גִיבְּלִיבֶּען אִין גֵיהִנוֹם, װעֶלִין אוֹיך נָאך זָאגֶען אָמֵן פֿינִים גֵיהִנוֹם אַרוֹיס, אִין דִי װעֶלְט װעֶט צִיטֶערְן, אִין זֵייעֶר קוֹל װעֶט גִיהֶערְט װעֶרִין פַּאר הקב״ה, אִין עֶר װעֶט פְרֶעגֶען װָאס אִיז דֶעס גְרוֹיסֶע קוֹל אִין דֶער רַעַשׁ װָאס אִיךְ הָאבּ גִיהֶערְט, װעֶלִין דִי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת זָאגִין רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָס זֶענִין דִי רְשָׁעִים פֿין דִי יִשְׂרָאֵל, װָאס זַייא זֶענֶען גִיבְּלִיבֶּען אִין גֵיהִנוֹם, זַייא זָאגֶען נָאך אָמֵן. אִין זַייא טִיעֶן אוֹיף זִיךְ גִירֶעכְט מַאכֶען דֶעם דִין אַזוֹי טוּעֶן זִיךְ דֶער װעֶקִין דֶעס רַחֲמָנוּת פֿין דֶערְבַּארִימְדִיקֶען בַּאשֶׁעפֶּיר. אִין עֶר װעֶט זָאגִין װָאס זָאל אִיךְ נָאך זַייא שְׁטְרָאפִין, זַייא הָאבִּין דָאךְ אַיְיצֶר הָרַע גִיהַאט, װָאס הָאט זַייא אָן גִירֶעט צִי זִינְדִיגֶען, דֶעמָאלְט װעֶט השי״ת נֶעמִין דִי שְׁלִיסֶעל פֿין גֵיהִנוֹם. אִין װעֶט זַייא גֶעבִּין פַּאר מַלְאָךְ מִיכָאֵל אִין מַלְאָךְ גַבְרִיאֵל. קֶעגִין אַלֶע צַדִּיקִים, אִין װעֶט זַייא זָאגֶען גֵייט מַאכְט אוֹיף דִי טוֹיעֶרִין פֿין גֵיהִנוֹם, אִין בְּרֶענְגְט אַרוֹיף דִיא רְשָׁעִים, אַזוֹי גֵייעֶן בַּאלְד דִי מַלְאָכִים, אִין װעֶלִין אוֹיף עֶפִינִין אַכְט טוֹיזֶענְד טוֹיעֶרִין פֿין גֵיהִנוֹם, אִין יֶעדֶעס גֵיהִנוֹם אִיז דְרַייא הוּנְדֶערְט יָאהר גַאנְג דִי לֶענְג. אִין דִי בְּרֵייט אוֹיךְ אַזוֹ. דִי גְרָאבּ אִיז טוֹיזֶענְד מַאל. דִי טִיף הוּנְדֶערְט מַאל. אִין יֶעדֶער רָשָׁע װָאס פַאלְט אַרַיין, קֶען מֶער נִיכְט אַרוֹיס, אִין דִי מַלְאָכִים מִיכָאֵל אִין גַבְרִיאֵל װעֶלִין אָן חַאפִּין יֶעדֶען אֵיינֶעם, אִין װעֶלִין

וייא ארויס ציען, זא ווי אמענש שטעלט אויף זיין חבר אין נעמט איהם ארויס מיט איין שטריק פין דעם גריב אזא שטייט אין תהלים (ויעלנו מבור שאון וגו׳), אין דער נאך וועלין מכיאל אין גבריאל אב וואשין דיא רשעים, אין זייא שמירען אין אויס היילען, פין די ווינדען פין גיהנום, אין וועלין זייא אן טין מיט שיינע קליידער, אין וועלין זייא ברענגען פאר השי״ת אין פאר אלע צדיקים, ווי עס שטייט אין פסוק (כהניך ילבשו צדק) דס מיינט מען די צדיקים פין די פעלקער, ווס זייא זענען כהנים דינער צי השי״ת אויף דער וועלט, צומבייעשפיל אנטנינוס מיט זיינע חברים, וחסידיך מיינט מען די רשעים פין יודען ווס ווערין גירופען חסידים ווי עס שטייט (אספו לי חסידי), אין ווען זייא וועלין אראן גיין אין גן עדן וועלין מיכאל אין גבריאל צים ערשט אריין גייען, אין וועלין פרעגין השי״ת צי זייא זאלין אראן לאזין די רשעים, זאגט השי״ת צי זייא לאזען זייא אראן קימען זייא זאלען זעהן מיין כבוד, אין וויא באלד זייא גייען אריין, פאלין זייא אויף זייער פנים, אין ביקען זיך אין לויבען אין דאנקען דעם באשעפיר, אין די רעכטי צדיקים ווס זיצין דארט פאר השי״ת, וועלין אים אויך לויבען פאר דעם, ווי עס שטייט (אך צדיקים יודו וגו׳ וירוממוהו בקהל עם וגו׳).

פון דא קאנין מיר ארויס לערנין ווי גרויס דער שכר, איז פין נאך זאגין אמן, דס וועגין איין אמן ווס די רשעים זאגין אין גהינום, וועלין זייא ארויס גיין פין דארט, אויך אויף דער

וועלט איז מען זוכה צי אלעם גוטין, אזו ווי מיר לערנין אין דער גמרא שבת, רבי יושיע בן לוי זאגט, ווער עס זאגט נאך אמן יהא שמי' רבה מברך מיט זיין גאנצין כח, אפילו ווען עס איז אויף אים נגזר געווארין ח"ו אשלעכטי גזירה טיט מען דעם גזר דין צירייסען אין פערניכטין, אין רבי חייא בר אבא זאגט פין וועגין רבי יוחנן אפילו דער מענש האט חלילה איין פלעק פין עבודה זרה, ווס דס איז די הארבסטי עבירה, אין דארך דעם זכות פין אמן איז מען אים מוחל, ריש לקיש זאגט, ווער עס זאגט נאך אמן מיט גאר זיין כח, עפינט מען אים די טערען פין גן עדן, אין דורך דעם ווס יודען זאגין אמן יהא שמי' רבה, דער מאנט זיך דער אייבערשטער אין זייא, אין באדוירט זייא אין דעם ביטערן גלות, ווי מיר לערנין אין דער גמרא ברכות, רבי יוסי האט געזאגט אמאל בין איך אריין געגאנגין אין איין וויסט הויז אין ירושלים, דארט צי דאווינין, איז געקימין אליהו הנביא ז"ל אין האט מיך געווארט בא דער טיר כו', אין זאגט מיר, ווס אקול האזטי געהערט אין דעם הויז, האב איך אים געזאגט, איך האב געהערט אקול ווס ברימט ווי אטויב, אין זאגט אוי ווי ווס איך האב חרוב געמאכט מיין הויז, אין פאר ברענט מיין היכל, דס בית המקדש, אין איך האב פארטריבין מיינע קינדער צווישען די פעלקער, האט מיר אלי' הנביא ז"ל געזאגט, איך שווער דיר, אז דרייא מאל אין טאג זאגט דס קול אזוי, איז אויך ווען די יודען גייען אין

דִי שִׁילֶען, אִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ, אִין זָאגֶען אָמֵן יְהֵא שְׁמֵי׳ רַבָּא, זָאגְט הַשי״ת וָואל דֶעם קֵייזֶער, וָוס מֶען לוֹבְּט אִים אַזוֹי, אִין זֵיין הוֹיז, וֵוייא אִיז פַאר אַטָאטִין וָוס הָאט פַארְטְרִיבֶּין זֵיינֶע קִינְדֶער צְווִישֶׁען דִי פֶעלְקֶיר, אִין וֵוייא אִיז פַאר דִי קִינְדֶער וָוס זֶענִין פַארְטְרִיבֶּין גִיוָוארִין, פִין זֵייעֶר פָאטֶערְס טִישׁ, אִין מֶדְרָשׁ תַנְחוּמָא שְׁטֵייט וֶוער עֶס זָאגְט נָאךְ אָמֵן אוֹיף דֶער וֶועלְט, אִיז זוֹכֶה נָאךְ צִי זָאגִין אָמֵן אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט אוֹיךְ,

טֵייעֶרֶע יוּדֶעשִׁי בְּרִידֶער, בַּארֶעכִינְט אֵייךְ גוּט וָוס אַגְרוֹיסֶע זַאךְ דָס אִיז אַז מֶען אִיז גִיוָוארִינְט נָאךְ צוּ זָאגִין אָמֵן, אִין וָוס אַגְרָוֹיסֶען נַחַת רוּחַ, מֶען אִיז גוֹרֵם פַאר הַשי״ת אִין פִין דֶעם קָאן מַאן פַרְשְׁטֵיין, וִוי גְרָאס דִי זִינְד אִיז, פִין דֶעם וָוס זָאגְט נִיכְט נָאד אָמֵן, דִי זִינְד פַארְלֶענְגֶערְט דָס גָלוּת ח״ו, אִין טָאמֶער וֶועט אִיר פְרֶעגֶין אַז דִי מִצְוָה אִיז יָא אַזוֹ גְרָאס, פַאר וָוס זֶעהֶן מִיר לֵיידֶער אַז אֲפִילוּ בַּייא עֶרְלִיכֶע יוּדֶען, אִיז דָס נֶעבִּיךְ אַזוֹ גְרִינְג צִי רֶעדִין בָּא דֶער הוֹכֶער שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִין בַּאם לֵיינֶען, אִין בַּייא קַדִישׁ זָאגִין דָס אִיז נֶעבִּיךְ אַרֵיין גֶערִיסֶען אִין דֶער גַאנְצִיר וֶועלְט, דֶער תֵּירוּץ אִיז אָבֶּער, טַאקִין וֶועגִין דֶעם, וֵוייל דָאס אִיז אַזוֹ גְרָאס אִין דָס קָאן נֶענְטִיר בְּרִינְגֶען צִי דֶער גְאוּלָה, הָאט זִיךְ דֶער יֵצֶר הָרַע אוֹיף דֶעם שְׁטַארְק פַארְלֵייגְט, אָבֶּער יֶעדֶער מֶענְשׁ בְּרוֹיךְ דֶעם צִים הַארְץ נֶעמֶין, אִין זָאל ווִיסֶען, וֶוען עֶר פַארְלִירְט אֵיין אָמֵן, וִוי גְלַייךְ עֶר הָאט פַארְלוֹרֶען אַטֵייעֶרֶען בְּרִילְיַאנְט.

פרק ח׳

ליעבע טייערי ברודער הערט מיך אויס אַמעשה׳ וואס איך וועל אייך דערציילען. עס איז אַמאל גיוועזן אַ איד׳ וואס האט זיך איין גיזעצט איין איידעם. און האט אים גיגעבען פיל נדן׳ דער איידעם איז גיזעסין און גילערינט אַלאנגע צייט. און זיין שווער האט אים אויס געהאלטין׳ מיט אַלע באַדערפיניש׳ נאך דעם האט זיך זיין שווער באַרעכינט׳ וואס וועט זיין דער תכלית, דס ער וועט אלטין עסין פון גרייטין אַזוי זאגט ער צו זיין איידים, מיין קינד׳ די מוזט קלערין אויף איין צוועק די זאלסט דיר ערווערבין׳ אַליין אַפּאַרמעגין פון דיין פאַרדינס. אַצינד איז מיין ראַטה׳ די זאלסט פאַרין איבערין ים׳ און ווייטע לענדער איין קויפן סחורה. און דארט האַנדלין׳ דער יונגער מאַן איז ריכטיג גיפאַרין׳ ער איז אַהין גיקימין׳ האט ער איין גאַנצין פאַרגעסין נאך וואס ער איז גיקימין׳ און האט אָן גיברינגט דס גאַנצי געלד און ווען ער האט זיך דער מאַנט אַז ער ברויך אַהיים פאַרין מיט דיא לעהרע הענד איז ער אַזוי אַרים גיגאַנגין פאַרקלערט אויף דעם אינזעל פון דעם ים. האט ער דערזעהן שיינע שטיינדליך האט ער זיך גענימען עטליכע שטיינדליך און טאש אַריין, אַהיים צו טראָגין דאמיט ער זאל האבין אַדענק צייכין אז ער איז דא גיוועזן׳ דען ער האט גימיינט אַז דס איז פּראָסטע שטיינדליך׳ ווי ער איז אַהיים גיקימין טרויריג און דער ביטערט. און זיין שווער פרעגט אים׳ וואס האסטו מיין קינד

איין געקויפט, איז ער נעביך דערשראקען און דערציילט זיינע צרות, און נעמט ארויס די שטיינדעליך, און זאגט, דאס האב איך גיבראכט פאר אדענק צייכען, ווי זיין שווער דער זעהט דאס זאגט ער מיט גרוס פרייד, די האסט דאך זייער גוטע סחורה גיבראכט, דאס איז דאך טייערע דימאנט שטיינער און בריליאנטען, ווי דער יונגער מאן דער הערט דאס, זא פאלט ער חלשות, און שרייט און וויינט, און רייסט זיך די האר פון קאפ, אוי וויא, פון די שטיינדעליך איז דארט גאנצע הויפענס, איך האב גיקאנט ברענגען זעהר פיעל גאר אן צאהל און דורך מיין קארצען פארשטאנד וואס איך האב ניכט געוויסט דאס טייערקייט, פון די שטיינדעליך, האב איך זא פיל גוטס פערלוירען.

דאס משל איז, קעגען אמענש, דען מען שיקט אים אראפ פון הימעל, ער זאל דא אין דער וויטער מדינה עפיס איין קויפען, מצות און מעשים טובים, און דער מענש פארגעסט גאר וואס ער איז גיקומען, אויף דער וועלט, א איוד, איז דאך אבער איוד, ער גייט אין שילי און בית המדרש אריין, און זאגט נאך איין אמן, א יהא שמי רבה, א ברכו, ער חאפט אפאר שטיינדעליך, אבער דער זינדיגער שכל, טראגט אויס אז דאס איז פראסטי שטיינדעליך, און אז די צייט קומט דאס ער דארף אהים גיין איבער הונדערט יאהר, און ווערט גיוואר אז דאס זענען ניכט קיין פראסטי שטיינדעליך, זאנדערן טייערע פעריל און בריליאנטען, אוי גיוואלט, הייבט ער אן צו שרייען

ווי בין איך געוועזן מיט מיין נארישן שכל, אין מיין גאנצן לעבן, האב איך דאך געקאנט חאפן, פין די שטיינדליך גאר אן צאהלי, ווי גערן העט דער מענש געלאפין אין בית המדרש זאגין איין אמן אבער עס איז ליידער פארפאלין, דען נאך דעם טויט קאן מאן שאן קיין מצות טון איבער דעם ברויך זיך דער לעבידיגער מענש נעמען צום הארץ, אין זאל דאנקען השי״ת, וואס האט אים געגעבין כח צי רעדען מיט דעם מויל, די הייליגע ווערטער דס איז אזא גרינגע מצוה וואס קאסט קיין געלד אין קיין כח, אין קיין צייט, וואס אתירץ קען מען ענפערין, פאר דעם הייליגען בורא, אז מען האט זיך פארגרינג געהאלטין נאך צי זאגין אמן,

עס קימט זייער אפט פאר, ביי אזא פיעל מענשין, דס ווען זייא זאגען אמן, זאגין זייא ניכט וויא עס געהער צי זיין, צום ביישפיל, מען ברויך שטארק געווארינט זיין מען זאל ניכט חאפין דעם אמן איידער דער בעל תפלה האט פארטיג געמאכט די ברכה, מען טאהר ניכט זאגין אמן, נאר ווען מען ווייסט וואס אברכה מיהאט געזאגט, ווען ניכט הייסט דער אמן איתום, מען ברויך אכט געבין די אלף גיט ארוס זאגין מיט אקמץ, אויך די נון מען גוט ארוס זאגין, דער מענש מיינט אז די אלע זאכין זענין קלייניקייטין, אביר די גמרא זאגט זייער שארף אויף די אלי זאכין, זייער גרויסע שטראף אויף דער וועלט, עקסטער דעם שטראף פין יענער וועלט, איך וויל דס נישט זא וואהט ארויס שרייבין,

פרק ט׳

אַצִינְד מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזֶיר, אַז אִיךְ הַאלְט בַּא דֶעם שְׁמִיס, וֶועל אִיךְ שְׁרַייבִּין זֵייעֶר אַפְּאַרְכְטִיגֵי מַעֲשֶׂה, וָואס אִיז גֶישֶׁעהְן פַאר אַפָּאר הוּנְדֶערְט יָאר. דָאס וֶוערְט גֶבְּרִינְגְט אִין סֵפֶר שֵׁם יַעֲקֹב, עֶס אִיז גֶיוֶועהְן אַחָסִיד זֵייעֶר אַגְרָאסֶער מַאן, עֶר הָאט גֶיוָואהְנְט אִין אַקְלֵיין שְׁטֶעטִיל לֶעבִּין דֶער שְׁטָאט וֶוענֶעצִיאָה, פוּן וֶוען עֶר אִיז אַלְט גֶיוָוארִין זִיבֶּן יָאהר אִיז נִישְׁט דוּרְךְ קֵיין חֲצוֹת עֶר הָאט גֶיזָאלְט שְׁלָאפִין. אִין פוּן ווֶען עֶר אִיז אַלְט גֶיוָוארִין צְוֶועלְף יָאהר הָאט עֶר אֵייבִּיג גֶידַאוִונְט, אִין גֶיבֶּענְטְשְׁט, אִין בְּרָכוֹת גֶיזָאגְט, אִין גֶילֶערְנְט. אַלֶעס מִיט גְרָאס כַּוָּונָה. נָאר אֵיין מָאהל הָאט עֶר נִישְׁט גֶיהַאט קֵיין כַּוָּונָה בַּייא סוֹף פוּן וּבָא לְצִיּוֹן. ווַייל עֶר אִיז גֶיוֶועזִין פַאר טְרוּן. עֶס אִיז בַּייא אִים דֶעמָאלְט גֶישְׁטָארְבִּין אַקִינְד פוּן פִינְף יָאהר, אוֹף דֶער זִינְד הָאט עֶר זִיךְ מְצַעֵר גֶיוֶועהְן אַלִי זַיינֶע יָאהְרִין, אִין הָאט אִין זַיין גַאנְץ לֶעבִּין גֶיפַאסְט זַיין גְרוֹס צִדְקוֹת אִין הֵיילִיגְקֵייט. אִיז גָאר נִישְׁט צוּ בַּאשְׁרַייבִּין, עֶר אִיז אַלְט גֶיוֶועהְן זִיבִּין אִין זִיבְּצִיג יָאהר וֶוען עֶר אִיז נִפְטַר גֶיוָוארִין, אִין פִיר יָאהר נָאךְ זַיין פְּטִירָה אִיז עֶר גֶיקִימֶען צִי חָלוֹם, צִי זַיין חָבֵר דֶער חָסִיד ר׳ גְדַלְיָ׳, אִין זָאגְט, מַיין טַייעֶרֶער חָבֵר, אוֹי ווַיי, אִיז מִיר וָואס אִיךְ הָאבּ אָן גֶיבְּרֶענְגְט מַיינֶע יָאהְרִין מִיט בַּארִישְׁקֵייטִין, ווִי דֶער חָסִיד ר׳ גְדַלְיָ׳ הָאט דָאס גֶיהֶערְט, פַאלְט עֶר אוֹיף זַיין פָּנִים. אִין שְׁרַייט זֵייעֶר אַגְרָאס בִּיטֶער גֶישְׁרֵייא, בִּיז זַיין ווַייבּ אִין קִינְדֶער הָאבִּין זִיךְ אוֹיף גֶיוֶועקְט, אִין אַלִי

שרייבן אין ווייבען, טייערער הייליגער פאטער, ווס איז דס דיין גיוויין זאגט ער וייא, דער חסיד ר׳ עזרא, וואס מיהאט גימיינט דס זיין חלק וועט זיין אין גן עדן לעבין אונזערי הייליגי אבות, אין היינט שרייט ער אזוי, ווס זאל מיר אונז זאגין, די גאנצי שטאט לייט זענין גיוועין פארווינדער אוף דער מעשה, וייא האבין זיך אלע צאם גינימין זאמט קינדער, אין זענין יעדען טאג גיגאנגין אוף דעם חסיד־ת קברי, אין בעטין אים, ער זאל זיך צי זייא באווייזין, אין זאל זייא זאגין ווס זיינע זינד זענין גיוועין, נאך דרייסיג טאג איז ער גיקימין צי חלום, ווייטער צי ר׳ גדלי׳, אין דער ציילט אים מיט גרוס גיוויין, דס איאהר נאך זיין פטירה האט מען אים גיוויזין, ביים בית דין של מעלה, אלי זיינע גוטע מעשים ווס ער האט גיטון, אוך דס ווס ער האט אמהל נישט מכוין גיוועין בא ובא לציון, אין דורך דעם פאסטין האט מען מיר מוחל גיוועין, אין דער נאך האט מען מיר גיהייסין אויף הייבין מיינע אויגען האב איך גיזען קליינע בלימעליך פליען ארים וויאפיל די שפערין פין הימעל, איז אוף מיר גיפאלין אגראסע שרעק, אין אציטער מיינע אלע גלידער האט גיווארפין, האב איך גיפרעגט ווס זענין די דאזיגע, האט מען מיר גיזאגט, דס זענין די נקודות, ווס די האסט פארשעמט, בא דיין דאוינין אנשטאט א־שבא, האסטי גיליינט א־ציירי, אין א־חיריק שטאטץ אשוריק, אונד זא אוך אנדערי נקודות האסטי פארטוישט, אין דיא האסט פארפעלט פיל אותיות ווייל די

האסט ניכט אב גיטיילט פין איין ווארט צים אנדערין, ווען עס
קימט צוויא ווערטער, וואס דאס צווייטע הייבט זיך אן מיט איין
אות וואס דעם ערשטי האט זיך אויס גילאזט, צים ביישפיל
על־לבבך ווען מיחפט דאס צי זאם, ווערט איין למד פארשלינגען
זא דעסט גלייכן בא אנדערי ווערטער, אין די אלע אותיות
אין נקודות פין אייביג אויס, וואס די האסט פארדארבין אלי
שטייען אין זענין מקטרג אויף דיר, אין פערלאנגען מען זאל
דיך משפטען פאר דעם, וואס די האסט זייא פארשעמט, אין
די האסט זייא פארמיטען, דאס זייא זאלין זיין גיצייכנט אין
דער אויבערשטער קרון, אין דער אייבערשטער פירט די וועלט
מיט גירעכט, אזו איז דיין פסק אראס, די זאלסט ארים גיין נע
ונד, טאמער וועסטי פאר רעכטין וואס די האסט פארדארבין,
אין ווען ניכט דיינע גוטע מעשים, העט דיין משפט זייער
שווער גיוועזען, אזו האט דער ציילט דער חסיד ר׳ עזרה
פאר ר׳ גדלי׳, אין די שטאט לייט, האבין דאס גיהערט, האבין
זייא געשיקט נאך אמענש ר׳ משה חיים, ער האט גיוואנט
פיפציג מאל ווייט, ער האט גיקאנט גוט דקדיק, זייא האבין
אים געדינגען, ער זאל זייא לערנין גוט ארויס זאגין די
ווערטער, אין זייא האבין זיך אזו איין געפירט זייערע קינדער
אין קינדס קינדער, אין דעם זכות, איז זייער תפילה אן
גענימען גיווארין. עס האט בא זייא אין שטאט ניכט פאסירט
קיין שום צרה, אין קיין שלעכטס, אין זייא האבין גיהאט פין
אלעם גוטען. השי״ת זאל אונז אויך העלפין, מיר זאלין זיך

קענען אזא פירען׳ אין וועט אוס הערין אונזער געבעט׳ מיר זאלין שאן אוס גילייזט ווערין פין דעם ביטערן גלות׳

פרק י׳

אציגד מיינע ליבע לעזער׳ וועלין מיר שרייבין פין צוויא מדות נאטירין׳ וואס די הענגין איינע אין דער אנדערע׳ דאס זענין די נאטיר פין צניעות׳ דאס הייסט צוריק גיצויגין׳ אין איין גיהאלטין׳ דאס אנדערע איז די נאטיר פין בושה׳ דאס מאן זאל זיך שעמין׳ די צוויא מדות צניעות אין בושה זענין אגראסע הויפטזאך צום יודעשקייט׳ אונד דורך דעם קען דער מענש קימין צי פיל גוטס מיר זעהן דאס איין מענש שעמט זיך פאר איין גרעסירין פין זיך אין האלט זיך געגין אים צוריק׳ פין פיל זאכין וואס אין דער פארבארגין טוט ער דאס׳ איבער הויפט געגין אגראסין האר אדער אקעניג שעמט ער זיך דאס מויל צי עפינין אונד די אויגין אויף צי הייבין׳ אין דאס זעהן מיר אין מענטשליכין גייסט אויך׳ דען די גאטונג בושה געפינין מיר אויך בייא די באפעלקערונג׳ דען מיט דעם זענין אב גישייד מענטשין פין אנדערי באשעפינישין דאס די אנדערע באשעפינישן האבין נישט קיין בושה׳ ווייל זייא האבין נישט קיין פארשטאנד׳

עס איז אביר פארהאנדין אבושה צי שעמין זיך פאר דעם באשעפיר׳ אין נישט ווידער שפעניגין געגען אים די בושה האבין נישט די באפעלקערונג ווייל זייא גלייבין נישט אז גאט ב״ה זעהט אליס׳ אביר דאס הייליגי פאלק ישראל איז

באצייכינט מיט דער מדה פין בושה צי שעמען זיך פאר דעם הייליגען בורא, איבער צי טרעטין זיין באפעל אין זיינע גיבאט דען זייא זענין קינדער פין די הייליגי עלטערין אברהם יצחק אין יעקב ווס זייא האבין אונז איבער גילאזט די הייליגי אמונה, אין מיר גלייבין אז גאט איז דער האר פאן דער גאנציר וועלט, אין פאר אים איז קיין פארבארגין קייט נישט דא, אזו ווי עס שטייט אין פסוק ווען אמענש זאל זיך באהאלטין אין פארבארגיני פלעצער, אין טון בייז, וועל איך איד אים דען נישט זעהן, אזו זאגט גאט ב"ה, קימט אויס דס דורך דער גוטער מידה פין בושה האלט זיך דער יוד צוריק פין צו זינדיגין, דער ערשטיר סימן פין איוד איז די מדה פין בושה, ווי די גמרא זאגט (יבמות ע"ט) דרייא סימנים האט דס יודעשע פאלק זייא האבין דיא מדה פין בושה, איז די מדה פין דער בארימקייט, אין גוטס טון אייגער פאר דעם אנדערין אויך זאגט די גמרא (נדרים כ"ז) אז עס איז אגוטער סימן ווען אמענטש האט בושה ווער עס שעמט זיך, דער זינדיגט נישט אזו גיך, אין ווער עס האט נישט קיין בושה, ווייסט מאן דס זיינע עלטערן זענין נישט גישטאנין אויף דעם בארג סיני ווען מיהאט גיגעבין די תורה, אין אזו וויא דער שכר פין בושה איז זייער גרויס, אזו חלילה ווער עס איז איין עזות פנים אים פארשעמט, איז זיין שטראף זייער גראס ח"ו, זייא זענין גורם פיל שלעכטץ ח"ו זייא פארלענגעדין דעס גלות, אזו וויא מיר לערנין אין דער גמרא (שבת קמ"ט) עולא זאגט

ירושלים איז נאר חרוב געווארין, נאר ווייל זייא האבין זיך נישט געשעמט. איינער פאר דעם אנדערין, דען אזו שטייט אין פסוק שעמט אייך, דען אימווירדיגעס האבין זייא געטון, אבער זייא שעמען זיך ניט, אין זיי ווייסין זיך ניט צו שעמען דרום וועלין זייא פאלין צווישען די רשעים. אין די צייט פון זייער שטראף וועלין זייא געשטרויכילט ווערין, אזוא זאגט גאט. אין מסכת אבות לערנין מיר, ווער עס האט בושה קימט אין גן עדן, איז עזות פנים פאלט אין גיהנום אין ווער עס איז איין עזות פנים האט קיין תשובה, ווייל זיין עזות לאזט אים נישט טון קיין תשובה אויך געפינין מיר דס אונזערי חכמים טיען זייער שענדען דעם עזות פנים אין דער גמרא (תענית ז׳) לערנין מיר. רב סלא זאגט, רעגין ווערט נאר אויף געהאלטין וועגין די עזות פנימער, אוך זאגט רב סלא ווער עס איז איין עזות פנים צום סוף וועט ער נכשל ווערין מיט איין הארביר עבירה, רב נחמן ב״י זאגט עס איז אסימן דס ער איז שאן נכשל געווארין אין איין עבירה, נאך שטייט דארט. דס מען מעג אים ריפען רשע. אין מען מעג אים פיינט האבין, טייערע יודען! בארעכינט אייך נאר גוט, פון דעם אלים וואס מיר האבין דא געשריבין, קען מען פארשטיין, ווי וואל איז דעם מענש וואס האט די מדה פון בושה. אביר ליידיר! ליידיר! וואס קאנין מיר זאגין דס עס איז אויף געשטאנין אנייע וועלט וואס דס עזות האט זיך אזוי געשטארקט מען שעמט זיך נישט צו טון עפינטליך קיין עבירות, מיר האלטין ליידיר אין אזא צייט דס דער גרעסטער

עַזוּת פָּנִים אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער מְיוּחָס, אִין יֶעדֶער הָאט פַאר אִים דֶרֶך אֶרֶץ אִין יֶעדֶער רֶעשְׁפֶּעקְטִירְט אִים פַאר דִי פָּאר גְרַאצִיר וָוס עֶר הָאט. אִין דֶער צוּרִיק גֶעהַאלְטִינֶער פְּרוּמֶער מֶענְש, דֶער אִיז פַאר גָאר נִישְׁט גִירֶעכִינְט, יֶעדֶער הַאלְט אִים פַאר אַנֶער,

דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים הָאבִּין דָאס גִיזֶעהְן בְּרוּחַ הַקוֹדֶשׁ, וָוס עֶס וֶועט זֵיין אִין דֶעם דוֹר אֵיידֶער מָשִׁיחַ וֶועט קִימֶען, וִוי מִיר גֶעפִינֶען אִין (זוה"ק) רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הָאט מְגַלֶה גִיוֶוען גְרָאסֶע סוֹדוֹת פַאר רַבִּי עֲקִיבָא, הָאט רַבִּי עֲקִיבָא גִיוֵויינְט פְּרֶעגְט אִים ר"א, עֲקִיבָא, פַאר וָוס וֵויינְסְט דִי, זָאגְט ר"ע וֵוייא אִיז פַאר דֶעם דוֹר וָוס וֶועלִין זֵיין דָארְשְׁטִיק פִין דִיר, זָאגְט אִים רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, אַזָא זָאלְסְטִי זָאגִין, וֵויי אִיז פַר דֶעם דוֹר וָוס וֶועלִין זֵיין יְתוֹמִים, אָן אַטַאטֶע, אָן אַחָדָם, עֶס וֶועלִין קִימֶען אַזָאלְכֶע טֶעג, וָוס דָס גַאנְצֵי דוֹר וֶועלִין זֵיין חֲצוּפִים, אִין עַזוּת פְּנִימִיר אִין דִי תוֹרָה וֶועט פַארְגֶעסִין גֶעוִוירִין פִין דִי יוּדֶען אִין קֵיינֶער וֶועט נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין אִין בַּאגֶערִין, אִין דֶער וָוס וֶועט זִיך דֶערְוָועקִין זֵיין הַארְץ צִי דֶער תוֹרָה דֶער וֶועט זֵיין מְבוּזָה, וֵויי אִיז פַאר דֶעם דוֹר וֶוען דָס וֶועט קִימֶען, דָס דוֹר וֶועט נָאר הָאבִּין אַקִייוּם אִין זְכוּת פִין דִי קְלֵיינֶע קִינְדֶער וָוס לֶערְנִין תוֹרָה אֵיידֶער זֵייא זִינְדִיגֶען, אִין דֶער גְמָרָא סוֹטָה שְׁטֵייט אַז אִין דִי לֶעצְטֵי יָאהְרִין, אֵיידִיר מָשִׁיחַ וֶועט קִימֶען וֶועט זֵיין דָס חֲצִיפוּת אִין דָס עַזוּת זֵייעֶר גְרָאס, אִין דָס טֵייעֶרְקֵייט וֶועט זֵיין זֵייעֶר גְרָאס, דִי וַויין שְׁטָאק וֶועט גֶעבִּין

איר פּראַכט איז ווייז ווֶעט זיין טייער, ווייל יעדער ווֶעט טרינקֶען, (וכו') אין איינער ווֶעט נישט שטראָפין מוסר זאָגין דעם אַנדערין, דָס הויז וויא די חכמים פלֶעגין זיך דאָרט פאַרזאַמלין ווֶעט מֶען דאָרט מְזַנֶה זיין מיט זונות. אין די שטעט ווֶעלין חָרוב ווערין, אין דָס פּלאַטץ גַבְלָן, ווֶעט פאַר וויסט ווערין אין די מֶענשין ווָס וואָנֶען בַּא די גרֶעניצין, אין איין פּשט איז די סַנהֶדרִין, ווֶעלין אַרים גיין פין שטאָט צי שטאָט אין קיינֶער ווֶעט זיך נישט דֶער בּרימֶען אויף זייא. אין די חָכמָה פין די לומדים ווֶעט זיין פַר מיאוּסת, אין די ווָס האָבין מורא פאַר עֲבירות, ווֶעלין זיין פַר מיאוּסת אין דער אֶמת ווֶעט פֶעלין, אין דער ווָס ווֶעט אָב קֶערין פין שלֶעכטין, ווֶעלין אים די גאַנצי ווֶעלט האַלטין פאַר אַנַער. יונגֶע ווֶעלין פאַרשֶעמֶען דָס פָּנִים פין די אַלטֶע, אַלטֶע ווֶעלין זיך אויף שטֶעלין פאַר יונגֶע, דער זון ווֶעט פַר מיאוּסן דֶעם פאָטֶער, די טאָכטֶער ווֶעט אויף שטיין מיט עַזוּת פָּנים קֶעגין דער מוטֶער, די שנִיר ווֶעט זיין מיט עַזוּת פָּנִים קֶעגין דער שווִיגֶער. די שונְאִים פין מֶענשין ווֶעלין זיין זיינֶע אייגֶענֶע שטוּב מֶענשין, פְּנֵי הַדוֹר כִּפְנֵי כֶּלֶב, דָס מיינט מֶען דָס דור ווֶעלין זיין ווי כּלָבים, ווָס שֶעמִין זיך נישט איינֶער פאַרין אַנדערין, נאָך אַפּשט די גראָסי לייט פין דֶעם דור ווֶעלין זיין גירֶעכינט ביי דֶעם פּראָסטין פאָלק, ווי דָס פָּנים פין אַכֶּלֶב, נאָך אַפּשט, די רייכי מֶענשין ווֶעלין זיין קאַרג אין אים דֶערבּאַרימיג, זייא ווֶעלין נישט ווֶעלין גֶעבין פאַר קיין אָרימאַן, זאָ ווי אַכֶּלֶב וואַס ווִיל נישט

געבין פארין אנדערין׳ דער זוז ועט זיך נישט שעמין פין זיין פאטער. אין אויף ועמין האבין מיר זיך אן צי לעגין נאר אויף אונזער פאטער פין הימעל׳ אצינד מיינע ליבע לעזער. ועט איר פרעגין. פר וס איז דס טאקין אזא. אז אין דעם דור איידער משיח ועט קימען׳ זאל אזא ביטער עזות אין חציפות גיוועלטיגען׳ איך וועל אייך דס פאר ענפערין׳ די היילגע ספרים שרייבין אז יעדער מענש קאן ויסען וס זיין הויפט זאך איז׳ וס ער ברויך פאר רעכטין אויף דער וועלט. וען ער זעהט דס אויף איין עבירה אדער אתאוה פארלייגט זיך דער ייצר הרע אויף אים זייער שטארק׳ איז דס אסימן אז אויף דער זאך ברויך ער זיך שטארק מוסר נפש זיין׳ אין זיך נישט לאזין׳ זא אויך אללגעמיין אין יעדין דור שטארקט זיך דער ייצר הרע אויף איין זאך׳ אין פין דעם קאן מען פארשטיין אז וס דער עיקר איז צי פר רעכטין׳ אצינד מיינע ליבע לעזיר אז מיר זעהן אז אין אונזער דור איז אלעס מקויים גיווארין וס אונזערי חכמים האבין גישריבען פין דעם קאנין מיר פארשטיין׳ אז די זאכין זענין אונזער פליכט צי פאר רעכטין׳ מיט גראס מסירת נפש. עבין וייל דער ייצר הרע פארלייגט זיך זא שטארק׳

פרק י״א

מיר זעהן ליידיר. דס גאר אין יודעשע האזער וס די עלטערן זענין שטרענג פרום. אין זייער גאנץ האפנונג איז גיוועזין אויף צי ציהען עהרליכע יודעשי קינדער. אין

זייא האפין זיך אנזעטצין, איידימער תלמידי חכמים אין ערליכע יודען, אבער ליידיר עס פאלט נישט אזא אויס ווי זייא האבין זיך פאר גישטעלט, דען די קינדער הייבען אן עלטער צי ווערין, הייבין זייא זיך אן צי בארעכינין דס עס איז נישט קיין צוועק צי לעבין ווי זייערי עלטערין אלט פארצאטיש, אין מיט זייער קינדעשין שכל זיכען זייא נאך די גרעסטי לוקסוס מיט צי מאכין, אין דס קליידען, אויך אנדערי אויף פירונגען, זאלען זיין העכסט מאדערין, דאמיט זייא זאלין קאנין זייערי תאוות ערפילען

אין אז זייא וועלין נישט זיין העכסט מאדערין אין אויס געפידערט, אין בשמירט מיט פארשידענע טייערע שמעקידיגע איילין,

וועלין זייא נישט קאנין פארקערין מיט די אינטעליגענטי לייט, אין זייא וועלין נישט קאנין גיין אויף די בעללי, טאנץ שולען, טעיאטער, מאזי, אין שפאציר גארטין, צירקוס, אונד דעסט גלייכען אין פארשידענע צוזאמענקונפטין זעלבסט פארשטענדליך אז צי די אלע זאכין ברויך מאן פיל געלד, אין אז די עלטערן זענען רייך געבין זייא דס באלד נאך פאר זייערי קינדער, וועגין זייער ליבשאפט, אין אז די עלטערן זענין נישט רייך, רייסין די קינדער פין זייא די הויט אז דס מיז זיין, זא מוז דער פאטער אן ווענדין אלי מעגליכקייטען דען ער קאן שאן נישט פארנעמין דער טאכטערס גיוויין.

זעלבסט פארשטענדליך, אז פין די אלע זאכין באקימט די טאכטער אנדערי גאפילען אין הייבט אן צי לעזין די ראמאנען אין אז עס איז נאך געבליבען אין איר עפיס אידעשיר פינקט, טהוען דס די ביכער אבלעשין אין אויס רייסען, אין דס הארץ ווערט נעביך אב גיקערט פין יודעשקייט, גלייבט מיר אז די ביכער טיען אין גאנצין אויס שמאדין, אין אז עס קימט די צייט אשידוך צי טון, פארבירט זיך דער עהרליכער עפיס אידעשין שידוך צי ערייכין, דען די איינע האפענונג האט ער נאך אז זיא זאל קאנען בלייבין ביים יודעשקייט. אבער ליידיר זיין האפענונג איז אים זאנסט. זיא וויל נישט דעם ווס ער וויל, אין דעם ווס זיא וויל, וויל ער נישט. אזא פירען זייא מחלוקתי אין די עלטערן באוויינין זיך זייערי יאהרען דס זייער גאנצי פלאג איז גיוועזן אים זאנסט. עס קימט נעביך זייער אפט פאר, דס פין גאר יודעשי הייזיר לויפין אוועק די טעכטער אין מאכין זיך אום גליקליך אויף אייביג. אין טוען פארביטערין דס לעבין פין זייערי עלטערין, דס נאך זייער פלאג ביז זייא האבין גיזעהן דס קינד אויף גיוואקסען, אין האבין גיהאפט צי זעהן נחת, אין אצינד נעמין זייא אן חרפות. אין שעמין זיך דס פנים צי ווייזין, אויך זייערי ציידעס אין באבים ווס זענין שאן אויף יענעם עולם שעמין זיך דארט, דס איז גאר נישט צי פארשטיין ווי זא אידעשי טאכטער זאל זיך לאזין אזא פרפירען, ווייא אין ביטער איז נעביך פאר איעלכי

(*)

גְעפִילֶען, הַשֵׁי״ת זָאל אָב הִיטֶען אַלֶע יוּדֶעשִׁי קִינְדֶער פִין שְׁלֶעכְטִי גִידַאנְקֶען.

אִיבֶּער דֶעם טֵייעֶרִי יוּדֶעשִׁי קִינְדֶר, וֶוער עֶס ווִיל זֶעהֶן אֶמְתְדִיק נַחַת, אִין אַגוּטֶען צְוֶועק עֶרְרֵייכִין מִיט זֵיינֶע קִינְדֶער, דֶער זָאל זֵייא הַאלְטִין שְׁטְרֶענְג פִין וֶוען זֵייא זֶענִין קְלֵיין, אִיבֶּער הָויפְּט אָויף דִי נָשִׁים לִיגְט שְׁטַארְק דֶער חוב צִי הַאלְטִין זֵייעֶרִי קִינְדֶער אִין צָוים, אִין זָאלִין דִי קִינְדֶר אוֹיך וֶוען זֵייא זֶענִין נָאךְ קְלֵיין, פִירֶען מִיט צְנִיעוּת קְלֵיידֶער מִיט לַאנְגֶע עֶרְמִיל אִין נִישְׁט קָארְץ, אִין אָויס גִישְׁנִיטֶען, דֶער הֵיילִיגֶער בֶּעלְזֶער רַב ז״ל הָאט גִישְׁרִיבֶּען דָס קִינְדֶער אִין דִי ווִיגֶען טוּט מַאן אָויס שְׁמַאדִין, דֶען זֵייא וֶוערִין אַזָא אַרַאן גִיוָואנְט ווִי מִיר זֶעהֶן הֵיינְט, דָס מֵיידְלִיךְ פִין זִיבִּין — אַכְט יָאהְר ווֵייסִין שָׁאן אַלֶע מָאדֶעס אִין פָּאמְפֶּעס מִיט צִי מַאכִין, אִין דָס זֶענִין שוּלְדִיג דִי עֶלְטֶערִין, ווָס פַּאר לִיבְּשַׁאפְט פִין דֶעם קִינְד גוּט מֶאן אִים נָאךְ אַלִי שְׁמַאדְשְׁטִיקֶען, דִי עֶלְטֶערִין דַארְפִין ווִיסֶען דָס מִיט דֶעם זֶענִין זֵייא דִי גְרֶעסְטִי שׂוֹנְאִים פַּאר דִי קִינְדֶער, עֶס זֶענִין דָא פִיל לֵייט אָויךְ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים ווָס גֶעבִין נִישְׁט אַכְט אָויף זֵייעֶרִי קִינְדֶער, עֶר זִיצְט בַּא דֶער גְמָרָא אִין זַיין טָאכְטֶער אִיז אִין טַאנְץ שָׁאלִי, טֶעאַטֶער.

אִין וֶוען זִיא אִיז אִין דֶער הֵיים, וֶוען דֶער פָּאטֶער זִיצְט בַּאם סֵפֶר זִיצְט זִיא אִיבֶּער אַרָאמַאן, אִין אַז עֶס טְרֶעפְט זִיךְ דָס יֶעמַאנְד הַאלְט

אים עפיס פאר, שאקילט ער זיך. אפ אין זאגט, איך האב מיך שאן נישט אזאפיעל כח צי קריגען, ער מיינט מיט דעם וואס ער האט אפאר מאל גישטערט. מיט דעם איז ער שאן יוצא אין ווען איינער באליידיגט אים אין באריהרט זיין כבוד האט ער זיך כח צי קריגען אפילו אפאר יאהר.

פרק יב

מיינע ליבע לעזער ביז אצינד האב איך געשריבען פין די עלטערן וואס ווילען די קינדער זאלין זיך פירען בצניעות, נאר זייא טוהען דס פאר נאך לעסיגען, נאר ליידער ליידער! איך מוז אייך באמערקין, דס עס איז שאן היינט זייער ווייניג מאמעס דא וואס זייא רעפלעקטירען זייערי קינדער זאלין גיין אן געטאן איין פאך, געגענטהייל זייא שפיגלען זיך אין זייערי קינדער ווען זייא טוען זיך אן מאדערן, וואס זאלין זאגין די קינדער אז זייערי מאמעס אליין זענין אויך נישט בעסיר, דס איז ליידיר שאן גיווארין אגילעכטיר, בא דער וועלט, דער וואס מאכט נישט מיט אלע מאדעס, דער הייסט פארנאטיש אלט פארצאטיש, אוי! ווי נעמט מען אהער די פארצאטישע וועלט, זייא האבין אסאך גרינגער גילעבט, זייא האבין נישט געוויסט פין אזאפיל צרות, פין אזאפיל קראנקהייטען, זייא האבין זיך נישט געמוסט איין שטעלין דס לעבין וועגען דער פרנסה, וויא היינט וואס די פרנסה קימט אזא ביטער שווער אן, אין ווי מען פארדינט אגראצירי, גייט ער אראן אין די תאוואת אין לוקסוס, שיינע צימערין, שיינע

מעבלין, יעדער ווייסט בא זיך צו וויפיעל צרות די זאכין ברינגעז אים, אין מען לאזט זיך דאך פארנארין, צום סוף הייסט היינט די קליגע וועלט.

עס איז היינט ליידער יעדין טאג ארגער די לאגע, דס עס זענען דא יודען תלמידי חכמים ערליכע יודען, זאגאר חסידישע יודען, אין זייערי ווייבער מאכין מיט די גרעסטי לוקסוס, אין גייען מיט קארצע קליידער, אין דורך זיכטיג אין מיט דורך זיכטיגע שטרימפף, אין פערביגע, אין שיך פערביגע אין אויס געשניטענע העכסט מאדערין, ווער שמיסט אויף דעם קאפף פאסט שאן נישט צו גיין מיט אשפיציל, נאר מיט אזעלכי זאכין ווס זעהט אויס ווי האר, דער הייליגער סאנזער רב שרייבט אין זיין ספר אז מען טאר אין דעם נישט גיין, ער שרייבט אז דס איז נישט קיין צניעות, פאר איודעשער טאכטער, ווער שמיסט די ווס גייען אין בייא האר, איז אוודאי זייער זינד גראס, איבער הויפט די נשים ווס גייען מיט די אייגענע האר דיא איז זיך גורם פיל שלעכטץ, אין פאר איר מאן, אין עס קומט פאין איר ארויס קינדער, ווס לייקינין אין השי"ת, אין האלטין נישט קיין יודעשקייט, עס געפינט זיך היינט ליידיר בא רבנישע הייזער, ווס ווערין געפירט העכסט מאדערין אויך מיט דעם קליידען אין די טעכטיר זיצען איבער די ביכער טאג אין נאכט, פודער מאנגעלט אויך נישט בא זייא, זייער זינד איז נאך

גרעסיר, ווייל זייא זענין גורם אחילול השם אין יעדער לערינט זיך פון זייא אף.

טייערע יודעשע קינדער, ווען מיר וועלין די זאך גוט ערקלערין וועט איר זעהן דס די אלע צרות וואס יודען ליידין אין דעם שווערין ביטערין גלות איז אלטץ נאר וועגין די לוקסוס טרייבין, דורך דעם איז מען אויף זייא בייז אין מען וויל זייא אן שלינגען, יעדער בא זיך אין הויז קען דס אויך זעהן, דס דורך די גרויסע פאמפס גייט ער ציגרינד דען דס בני בית ווילען נישט וויסען אז דס גישעפט איז שוואך, אין זייערס מיז מאן נאך געבין אזוי מוז דער מאן ברעכין מוירען רויבען אין גזלענין, אין אז ער וויל האבין שלום בית, קאן ער נישט קוקען צו לעבט ער עהרליך צו נישט, נאר אין שטיב זאל נישט פעהלין, אזו מיז ער צאם חאפין אין לייען דא אין דארט אין ווי פיל ארים געלד ווערט נעביך אן געזינקען, יעדער יוד ברויך זיך בארעכינין, אז השי״ת העלפט אים ער פארדינט געלד, איז ער נישט בארעכטיגט דס צי פארמעגדין אויף תאוות אין וואס זיין הארץ באגערט, ער מיז זיך בארעכינין וויפיל רייכע מענשין איז גיוועז וואס האבין אלעס מיט געמאכט, אין היינט זענין זייא אויס געהינגערט אויף אשטיקעל ברויט, וויפיל ארימע לייט איז דא וואס זייערע גידערים זענין אנגעשרימפין פאר הונגער אין זייערי קינדער גייען נאקעט אין ברוויס אין פרירען איבער פארקעלט. וויפיל ארימע יודען פלאגען ביטער שווער אויף

דער פרנסה, אין עס באגיסט זייא נויט שווייס, ביז זייא זעהן עפיס פרדינסט, וויפיל בעלי בתישי מענשין ווס מוזען נעביך ארים גיין נע ונד, אין קייגער דערבארימט זיך נישט אויף זייא, וויפיל קראנקע יודען איז, ווס ליגען שאן נעביך אלאנגע צייט ל״ע מיט שווערי ביטערי יסורים אין האבין זיך נישט מיט ווס צי דער קוויקען דס הארץ. וויפיל ארימע יודישי טעכטיר אין יתומות איז דא, ווס ווערין נעביך אלט אין קאנין נישט חתונה האבין. וויפיל אלמנות אין יתומים איז דא, ווס זייער הארץ איז נעביך צי בראכין. אין קיקען ארויס עס זאל זיך יעמאנד אויף זייא דערבארימין, וויפיל יודען זענין נעביך אן גישפארט, אין זיין ווייב אין קינדער ווערין פרטריקענט פר צער אין פאר הינגער, ווער קאן אויס רעכינין וויפיל צרות אין גזירות אין קראנקהייטין די מאדעס זענין גורם. אין ווער קאן דס באשאצין די גרויסע יסורים ווס יודען ליידין אין אלע עקין פין דער וועלט. אין וויפיל טויזענטערס נפשות הייליגע יודען ווס זיצען על התורה ועל העבודה אין ארץ ישראל, ווס קיקען ארויס מען זאל שיקען פין רבי מאיר בעל הנס פישקעס.

אצינד הארציגע ברודער ברויך זיך יעדער בארעכינין, טאמער האב איך אחלעק אין די יודישי צרות.

מייערי ברודער! ווס איז מען דען פר זיכערט מיט דער וועלט ווייסט השי״ת ווס וועט נאך זיין, די גאנצי וועלט שאקילט זיך ווי אשיף אויף דעם שטארימדיקען ים, מען קאן

ניִשט אַלעס שרייבען יעדער יוד ברויך שׂכל האָבּין אין פירען זיין הויז מיט צניעות, אין שטאָטש די תּאוות זאָל ער מחיי זיין די ציבּראָכינע הערצער מיט דעם געלד אין זאָל זיך פרייען ווען איין אָרימאַן קימט, אין דער זכות פין צדקה איז זייער גרויס, דאָס איז מקרב די גאולה, אין השי"ת וועט אים אַרויס העלפין פין אַלע נויטען.

פרק יג

אַצינד מיינע ליבע לעזער וועלין מיר שרייבין פין דער טייערער מדה פין בטחון דאָס הייסט מען זאָל זיך פאַרזיכערין אין גאָט ב"ה אַזוי וויא אַקינד וואָס זיין גאַנץ האָפינונג איז נאָר אויף זיין פאָטער אין מוטער וויל ער ווייסט דאָס דאָרך דעם גרויסין ליבשאַפט וואָס זייא האָבין צי אים וועלין זייא אים ניִשט פאַרלאָזין אין אַוועק וואַרפין אין זייא וועלין אים געבין אַלי זיינע באַדערפעניש וואָס אים פעלט אַזוי ברויך זיך יעדער יוד נעמין אין זיין האַרץ אַריין אין זאָל זיך שטענדיג שטאַרקין מיט בטחון אויף אונזער הייליגין פאָטער פין הימעל דען די גרויסע ליבשאַפט וואָס דער זיסער באַשעפיר האָט ליב יודען דאָס קען קיין מענש ניִשט באַשאַצין ער גיט אַכט אויף זיין הייליגען פאָלק אויף יעדען טריט אין פאַרזאָרגט זייא מיט אַלי באַדערפעניש אין זיין ווילין איז שטענדיג צי געבין גוטס פאַר יודעשי קינדער אין וואָס ער שטראָפט אַמאָהל אַיוד מיט יסורים חלילה דאָס איז אויך פאַר גרויס ליבשאַפט ווי אַטאַטי וואָס ציכט זיין קינד ער זאָל גיין

אין גוטין וועג אדער ער שטראפט אים ער זאל אב קימען זיינע זינד אוף דער וועלט.

דער כח פין בטחון איז זייער גראס דער רבי ר׳ ברוך פין מעזיביז ז״ל הט גיזאגט פאר דעם רעבין ר׳ מרדכי פין לעכיוויטש קימט וועל איך אייך דערציילין וויא גרוס דער כח פין בטחון איז עס איז גיוועזן איונגער מיין פין מיינע חסידים וואס איך האב זייער שטארק ליב גיהאט אמאל איז ער שטארק קראנק גיווארין אין דערצייט הט זיך גיטראפין איך בין גיפארין אין דער שטאט וויא ער האט גיוואנט בין איך צי אים גיגאנגין ווי איך האב גיזעהן דס עס איז זייער ביטער האב איך אן גיוועגט אלי מעגליכקייטין און איך האב גיזען אז עס איז נישט גוט האב איך מיר גישטארקט מיט בטחון איך האב מיר פארלאזט אוף השי״ת אז ער וועט אים גיוויס היילין אויב צוואר איך האב נישט געוויסט וויאזא דען ער איז שאן באלד טויט גיוועזן און איך בין אהיים גיפארין דעם אנדערין טאג האב איך גישיקט מיין גבאי אין מארק טאמער וועט ער הערין עפיס נייעס איך בין שטארק נייגעריג גיוועזין ער הט אבער קיינעם נישט גיטראפין דעם צווייטין טאג האט ער אוך נישט גיטראפין אין דעם דריטין טאג הט ער גיטראפין אסוחר און פרעגט אים אוב עס נישט דא עפיס מענשין פין יענער שטאט זאגט אים דער סוחר עס איז דא אפרוי פין יענער שטאט זיא איז אין גאסטהויז איז דער גבאי גיגאנגין צי איר און פרעגט זיא אוף דעם יונגען מאן לאזט זיא ארוס

אביטער גישרייא אוי ווי נעבטין בין איך גיוועזין אויף זיין לויה אין דער גבאי קימט מיר דערציילין אירע ווערטיר האב איך גיזאגט וויא איז מיין ביטחון אוועק גיקימען דער סוחר מיט דער פרוי זענין זיכער נישט קיין מענשין נאר פין די אים ריינע אין זייא זענין מיך געקימין אביסיל אב קילין פין מיין בטחון אין זאג מיין גבאי ער זאל נאך אמאל גיין אין מארק פרעגין האט ער גיטראפין מענשין פין דער שטאט אין זאגין אים אז דער יונגער מענש איז שאן געגנצליך גזונד פין דער מעשה קאן מאן זעהן ווי ווייט דער כח פין בטחון איז וואל איז דעם מענש וואס שטארקט זיך מיט בטחון דער וועט נישט פארשעמט ווערין נישט אויף דער וועלט אין נישט אויף יענער וועלט ווי די גמרא זאגט (מנחות) ווער עס טיט זיין האפענונג אויף השי"ת ווערט ער אים אבאשיצער אויף דער וועלט אין אויף יענער וועלט אין דער מדרש זאגט (פ' וירא) אז דס גן עדן וועט שרייען מען זאל אין איר אראן געבין די וואס האבין זיך פארזיכירט אויף גאט ב"ה.

אין יעדער יוד ברוך גלייבין אז אליס וואס ער האט עסין אין טרינקין אין קליידין אלעס גוט אים השי"ת נישט ער זאל זיך אנרעדין ווייל ער האט פלייסיג גיארבייט אין גישעפט האט ער זיך ערווארבין דעס פארמעגין דען אז השי"ת וויל העלפט ער בא ווייניג ארבייט אויך אין דס האט אונז גילערינט דער אייבערשטער ווען ער האט גיגעבין פאר די יודען דעם מן אין דער מדבר דער וואס האט ווייניגער

גיקליבין ווי אמעסטיל האט אלטץ גיהאט אפיל מעסטיל אין דער וואס האט גיקליבין מער ווי אמעסטיל איז דאס ווערימיק אין פאַרדאָרבין גיוואָרין דאס האט השי"ת גיטון צי לערנין זיין הייליג פאלק זייא זאָלין וויסען אַז די פרנסה העננגט גאָר נישט אין די מענשענס הענד די גמרא זאגט (יומא ע"ג) די תלמידים האבין גיפרעגט רבי שמעון בן יוחאי'ן פאַר וואָס האט נישט גענידערט דער מן איין מאל אין יאהר האט ער זייא גיזאָגט איך וועל אייך זאָגין אמשל אהאר הט גיהאט אזין ער פלעגט אים געבין זיינע באַדערפיניש אָוף אמאל אָוף אגאנץ יאהר אַזוי איז ער געקימען איין מאל אין יאהר צים פאטער האט דער פאטער אים נור גיגעבין אָוף איין טאָג זיין באַדערפעניש האט ער געמיזט קימען צי זיין פאטער יעדען טאָג אזוי אָוך מיט די יודען ווער עס האט גיהאט פיר פיניף קינדער הט זיך גיזאָרגט טאָמער וועט מאָרגין נישט נידערין דער מן וועלין זייא אויס שטאַרבין פאר הינגער אזוי האבין אלי יודען יעדען טאג געקיקט אין גיהאָפט צי השי"ת, אין אזוי לערנין די חכמים (מכילתא ל"ז) ווער עס הט באַשאַפין דעם טאג דער הט באַשאפין זיין פרנסה הט רבי אליעזור גיזאָגט ווער עס הט היינט צי עסין אין זאָגט וואס וועל איך עסין מאָרגין דער איז פין די קליינע גלייבערס, אוך זאָגין דאָרט די חכמים ווען ירמי' הנביא הט גיזאָגט פאַר די יודען פאַר וואס לערינט איר נישט קיין תורה האבין זייא גיזאָגט פין וואס וועט זיין אונזער פרנסה הט ער זייא געוויזין דעם פלעשיל

מן וואס משה רבינו האט באהאלטין אין זאגט צו זייא זעהט
איר אייערע עלטערין האבין גילערינט תורה זענין זייא
גישפאזט גיווארין פון דעם מן אזו אויך אז איר וועט לערנין
תורה וועט אייך השי"ת שפייזין פון דעם מן׃

פרק יד

די הייליגע ספרים שרייבין אז ווי שטארקיר איזוי איז אין
דער אמונה אין בטחון זא ברויך ער זיך ווייניגער פלאגין
אויף דער פרנסה די פרנסה לויפט אים נאך ווי מיר געפינין
וואונדערליכע זאכין אין דער גמרא אוך אין אנדערע ספרים
וואס עס איז גיטון גיווארין פאר די פארצייטישע יודען דורך
זייער גרויסין ביטחון דער מדרש זאגט עס איז גיוועזין א מענש
וואס ער האט גילערינט אז פאר יעדער האר האט השי"ת באשאפין
איין עקסטער גריביל איין האר זאל נישט באריהרין די אנדערי
זא אויך האט השי"ת פאר יעדין מענש באשאפין זיין פרנסה
האט אים זיין ווייב גיזאגט פאר וואס גייסט די דאמאלט זוכין
דיין פרנסה זעטץ דיך אראפ אין דער באשעפיר וועט דיר
באשערין האט ער זי גיפאלגט אין דער באשעפיר האט אים
באשערט ווייא וואל אין ליכטיג איז גיוועזין די פארצאטישע
יודען וואס האבין גילעבט מיט גראס אמונה אין בטחון אין
האבין גיקאנט דינען דעם הייליגין בורא מיט ריינע גידאנקען
אין האבין זייער לעבין פארברינגט מיט פרייליכע הערצער.

אבער ליידיר היינט וואס מיר זעהן דאס יעדער מיז אזופיל
פלאגין וועגין דעם שטיקעל ברויט טאג אין נאכט

הָט מַאז לֵיידֶער קֵיין מְנוּחָה אִין דִי הֶערְצֶיר זֶענֶין שְׁטֶענְדִיג פַארְזָארְגְט אִין בַּאטְרִיבְּט דָס אִיז אַסִימָן לֵיידֶער אַז מִיר זֶענֶען גִישְׁוַואכְט אִין דֶער אֱמוּנָה אִין בִּטָחוֹן דַארְפִין מִיר בֶּעטִין הַשֵׁי"ת עֶר זָאל אוּנְז שְׁטַארְקִין מִיט אֱמוּנָה אִין בִּטָחוֹן אוֹיךְ לֶערְנֶין מִיר פִין דֶעם וָוס מִיר הָאבִּין פְרִיר גִיבְּרֵיינְגְט אַז גָאט בּ"ה וֶועגִין גְרוֹיס לִיבְּשַׁאפְט פִין זֵיינֶע קִינְדֶער וִויל עֶר זֵייא זָאלִין זִיךְ צִי אִים וֵוייזִין יֶעדִין טָאג דָס הֵייסְט מִיזָאל בֵּייא אִים בֶּעטִין דִי פַּרְנָסָה אִיבֶּער דֶעם בְּרוֹיד זִיךְ יֶעדֶער יוּד גִיוֵויינִין אַז יֶעדֶע זַאךְ וָוס עֶר בְּרוֹיךְ זָאל עֶר בֶּעטִין בֵּייא הַשֵׁי"ת אֲפִילוּ אַקְלֵיינֶע זַאךְ וָוס עֶר קֶען דָס גְרִינְג הָאבִּין זָאל עֶר אוֹיךְ בֶּעטִין אִין וִויסִין אַז דָס הָט אִים הַשֵׁי"ת גִיגֶעבִּין דֶער רֶבִּי ר' פִּנְחָס'ל קָארִיצֶער ז"ל שְׁרֵייבְּט אַז מֶען קָאן גִישְׁט גֵיין נִישְׁט אַמָאל בִּיז צִי דֶער שְׁוֶועל אָן הַשֵׁי"ת הִילְף אִין אַז אִיטְלִיכֶער פִירְט זִיךְ אוֹיף דֶעם וֶועג וֶועט עֶר זִיךְ אַן גִיוֵויינִין אִין דֶער אֱמוּנָה אִין בִּיטָחוֹן אִין גָאט ב"ה וֶועט אוֹיף אִים הָאלְטִין זַיין רֶעכְטֵי הַאנְד אִין וֶועט אִים אַרוֹיס הֶעלְפִין פִין אַלֵי זֵיינֶע נֶויטִין אִין וֶועט אִים מַצִיל זַיין פִין צָרוֹת אִין אַנְקֶסֶען דֶעם סֵפֶר יְסוֹד יוֹסֵף שְׁרֵייבְּט אַזוֹ, דִי מֶענְשׁ: דִי מֶענְשׁ! שְׁטַארְק דִיךְ אִיבֶּער צִי בֶּעטִין דֵיין בַּאשֶׁעפֶּער דֶער גְרוֹיסֶער אִין שְׁטַארְקֶער פַּארְבֶּעטִיגֶער גָאט וָוס טוּט אַלֶיס אוֹיף אֵיין מָאהל עֶר מַאכְט טוֹט אִין מַאכְט לֶעבֶּעדִיג, עֶר שְׁלָאגְט אִין הֵיילְט, עֶר מַאכְט אָרִים אִין מַאכְט רֵייךְ עֶר מַאכְט נִידֶערִיג אִין דֶער הֵייבְּט, עֶר מַאכְט הִינְגֶערִיג אִין מַאכְט זַאט, עֶר מַאכְט נִידֶערִין אִין גְרִיב אִין בְּרֶענְגְט אוֹיף,

ער מאכט איין זינקין אין טיפען וואסיר אין ברענגט אויף, ער שטראפט מיט פייער אין רעטיט פין פייער, ער ענפירט פאר די ווס ריפען אים, פאר איין אישה ווס זיצט אין שרייט איביר די ביטערי יסורים פין איר גיוויניך, ער הערט אין ענפערט פאר די ווס פארין אויף דעם ים אין פאר די ווס גייען אין די מדבריות, איז פאר דיא ווס זענין געבינדין אין תפיסה מיט אייזערנע קייטין אין פאר דיא ווס מעןווארפט אריין אין אגריבי, ווס איז פיל מיט שלענג אין עקדישין, אין פאר דיא ווס ליגען אויף דעם ווייעדיגין בעט, אין פאור דעם ווס איז געקימין נאנט צים טויט אין זיינע קינדער רינגלין ארים דס בעט מיט געוויין אין אביטער געשרייא אין בעטין זיסער באשעפיר נעם אונז נישט צי אונזער טאטין, אין פאר דעם ווס לייד ווייטאג אין יסורים אין זאגט אז דער טויט איז אים ליבער וויא דס לעבין, אין פאר די ארימע לייט ווס ליידין הינגער אין דארשט אין זייער זעל איז פארטריקענט, אין דיא גידערים אנגעשרימפין פין גראס ענגשאפט, אין פאר די ארימע קינדער ווס זעהן פיל גוטע עסענווארק אין די הענט פין די רייכע קינדער אין זיפצין אין זייער הארץ צו גייט אין זייא, אין פאר דיא ווס זענין פארטריבין דורך אבלבול, אין פאר דיא ווס זענין גיחאפט אין צי געבינדין צי מיל שטיינער אן דערבארימקייט (וכו׳) אויף די אלי הערט דער טייערער באשעפיר, אין פארנעמט מיט דער בארימקייט זייער גישרייא ער זאל זייא שיקין אישועה.

פרק טו

מיינע ליבע לעזער אז מיר וועלין דיא זאך בארעכינין, וועלין מיר זעהן, אז אויף דער זיסער טייערע מדה פון ביטחון הענגט די גאנצי תורה און מצות מקיים זיין און זיך היטין פון פיל עבירות צום בייאשפיל, דער מענש וואס שטארקט זיך זיין הארץ מיט ביטחון, דער מאכט זיך צייט יעדין טאג צו לערנין די היילינגי תורה און אויך ווער עס קאן נישט לערנין, לערינט ער אין די ספרים וואס זענין געשריבין אויף יודעש, און אז דער מענש לערינט נישט, איז זיין נשמה אויס געהונגערט און פארחלשת דער מענש איז מחוייב צו זעהן צו שפייזין די נשמה ווייניגסטינס ווי ער שפייזט זיין גוף, ליידער ליידער דער זינדיגער מענש, איז נעביך אין גאנצין פארבלענדט מיט זיין נארישין שייכל און פירט אב זיין גאנץ לעבין חאפינדיג, און תיכף ווי ער חאפט זיך אויף פון זיין שלאף, און האט זיך נישט קיין צייט די הענד רעכט אפ צו גיסין, און זיך זיין גוף אויס ריינינגין, חאפט טלית און תפילין און לויפט אין שול אריין, יא מנין, נישט מנין, אויך ווען דס מנין האלט בייא קריאת שמע גייט ער אויך אהיים גראד מיט איין אנדערין, דיא הויפט זאך ער זאל זיך שאן דער זעהן אפ גידאווינט, דען דס איז אים אגראסיר עול אויף זיין קאפ, ווייל ער איילט זיך צום געשעפט, נאך דעם דאווינין נעמט ער זיך אין אכט, אז ער האט זיך נישט גיהאט וואס צו איילין, פון דעסט וועגין דעם אנדערין טאג

טוט ער ווייטער דָס זעלבּע. זָא אויך לײידער. זעהן פּיל מענשין ווָס באַרירען דעם הייליגען שַׁבָּת. אין האַלטען אָפין זייערע גישעפטען שַׁבָּת. זייא זאָגען אַז שַׁבָּת מוז מען אויך לעבּין. אין דָס אַלִיס ווייל זיי גלייבּען נישט אין גאט ב״ה. אַז ער באַשערט איז דער וואָכין אויף. שַׁבָּת אויך עֶס איז פין דעם פּיל צו שרייבּין, אויף איין אַנדער פּלאַטץ וועלין מיר שאָן שרייבּין אי״ה ווִיאַ. ווייא אין ביטער איז, פאַר דיא מענשין ווָס באַרירען דעם טייערין הייליגען שַׁבָּת ח״ו אין ווי וואָל אין לעכטיג איז. די מענשין ווָס האַלטין שַׁבָּת דעסט גלייכין, בּייא אַמצוה, דער מענש ווָס האָט קיין בּטחון קאַרגט זיין געלד צו קויפין אַשיינעם אֶתרוג, אָדער צְדָקָה צו געבּין אין ווען זיין יונגעל ווערט בַּעַל מִצְוָה, זוכט ער די בּיליגסטע תְּפִילִין, אין אויב זייא זעהען רעכט גּשר צי נישט, דָס איז בּא אים אַנעבין זאך. קימט צו לערנין די קינדער. קאַרגט ער זיין געלד צו דינגען אַגוטען מְלַמֵּד.

אויך דורך דעם ווָס מיהאט קיין בּיטָחון קימט מען צו פּיל זינד, מען פאַרגינט נישט דעם אַנדערין, ער זאָל אויך קאָנען לעבּין, ער האָט קיין מאָל נישט גענוג, אַליס ווָס ער זעהט בּייא זיין חַבֵר, דענקט ער אַז דָס העט גידאַרפט זיין גיהערין, אין דָס ברענגט פּיל שִׂנְאָה, מיט מַחְלוֹקֶת, רעדן ער גייט אַלטס נאָך ער זאָל זיין חַבֵר צוגרייכט לייגען, אין ער מיינט אַז מיט דעם ווָס ער ווָעט ווי טָון פאַר אַיוּד, וועט אים שאָן בּעסיר זיין, ניין, ניין! טייערע ברודער, דָס איז

אַפֿאַלְשִׁי אויף פּאַסוּנְג, איר מוּזט ווִיסִין, אַז גָאט ב"ה ווייסט פֿין אַלִים, עֶר קָאן זיך אֵיין עֵצָה גֶעבִּין מִיט יֶעדֶען, מִיקָאן גָאר נִישְׁט אוֹיס רֶעכִינִין, אַז דֶער וָואס הָט קֵיין אֱמוּנָה אִין בִּיטָחוֹן וִויפִיל זִינְד אִין שְׁלֶעכְטְץ אִיז זיך גוֹרֵם, עֶר פִּירְט אָב זַיין גַאנְץ לֶעבִּין מִיט צַער אִין יִסוּרִים, זֵיין הַארְץ אִיז שְׁטֶענְדִיג בַּאטְרִיבְּט עֶר גֶעפִינְט זיך קֵיין פְּלַאטְץ, אִין קֶען זיך נִישְׁט לֵיידִין, דֶעם אַנְדֶערִין גֶעוְויס נִישְׁט, אָבֶּער דֶער וָואס הָט בִּטָחוֹן אִין גְלֵייבְּט, אַז גָאט ב"ה פִירְט דִי גַאנְצֵי וֶועלְט אִין דֶער מֶענְשׁ מִיט זֵיינֶע שְׁוִוינְדְלִין קֶען זַיין פַארְמֶעגִין נִישְׁט פַארְגְרֶעסִירִין דֶער גְנֵבָה אִין גְזֵלָה נִישְׁט, עֶר הַאנְדִילְט עֶהְרְלִיך, עֶר וֶועגְט אִין מֶעסְט עֶרְלִיך עֶר קָאן בַּאשְׁטֵיין, אֵיין אַנְדֶערִיר זָאל אָויך קָאנִין עֶגְזֶעסְטִירִין, קֵיין לֵיידִיס טוּט עֶר גֶעוְויס נִישְׁט פַאר דֶעם אַנְדֶערִין עֶר שְׁטֵייט, אוֹיף אִין דֶער פְּרִיה, אִיז דָס עֶרְשְׁטִי דִי הֶענְט אָפּ גִיסִין, אִין זֵיין גוּף רֵיין מַאכִין, אִין לֶערִינְט עֶפִּיס, אִין זָאגְט אַבִּיסִיל תְּהִלִּים, אִין דַאוִוינְט גִיהֶערִיג מִיט מִנְיָן, אִין הָאט גֶעדִילְד דָס לֵיבִּין אוֹיס צוּ הֶערִין, אִין הַאלְט דֶעם הֵיילִיגִין שַׁבָּת, ווִי עֶס גִיהֶער פַאר אַיוּד, אִין קַארְגְט נִישְׁט זַיין גֶעלְד אָויף אַמִצְוָה, אַז אֵיין אָרִימַאן קִימְט צוּ אִים פַארְדְרִיסְט אִים נִישְׁט, אַצִינְד קֶען יֶעדֶער פַארְשְׁטֵיין, אַז ווִי וָואל אִין זִיס אִיז פַאר דֶעם מֶענְשׁ וָוס שְׁטַארְקְט זיך מִיט בִּטָחוֹן, עֶר לֶעבְּט אָפּ זַיין לֶעבִּין גְרִינְג, אִין הַארְץ וִוייטָאג, מִיט מְנוּחָה אִין הָאט צֵייט אִין גֶעדוּלְד, זיך אָן צוּ גְרֵייטִין אָויף יֶענֶער וֶועלְט אִין עֶס וֶועט אִים אֵייבִּיג גוּט זַיין.

פרק טז

די גמרא זאגט אין ברכות, אז דער יצר הרע רעד אן דעם מענש צו איין עבירה, אין ער קאן אים נישט ביי קימען, זאל ער זיך דערמאנין דעם טאג פין טויט, דען מיט דעם ווערט דער יצר הרע איגטר טעניג. דען אין דעם טאג ווערין אב געטון אלי תאוות . אביר די לייכטזיניגע מענשין, ווילען זיך נישט דער מאנין אין דעם ביטערין טאג, דס איז איין אורזאך, וואס זייא זיכען נאך זייערע תאוות צו פערפילען, אבער איוד וואס גלייבט אין השי״ת, אין וויל נישט ווידער שפעניגין זיין באפעל, נאר דער יצר הרע רעד אים אן צו זינדיגען, דער מיז זיך שטענדיג בארעכענין, וואס דער מענש איז, אין וואס זיין סוף איז, אין ער איז נישט געקימען אויף דער וועלט, נאר עסין אין טרינקען, אין אן גרייטין אסאך פלייש פאר די ווערים, צו עסין, חאטש וויפיל מיהאט אויף דער וועלט, נעמט מען נישט מיט אין קבר נאר די תכריכים אין פיל לייט זענין געביך וואס האבין געהאט פיל פארמעגען, אין זענין געביך גיהרגעט גיווארין אין וואלד, אדער דער-טראנקין גיווארין, אין האבין נישט אמאל צו קיין תכריכים זוכה גיוועו, די חכמים זאגין אין (אגדת קהלת) אפוקס איז אמאל געגאנגין לעבין אויין גארטען דער גארטין איז גיוועו ארים גיצוימט, נאר אלעכיל איז דארט גיוועו, האט ער געוואלט אריין גיין, הט ער נישט גיקאנט, הט ער גיפאסט דרייא טאג, ביז ער איז מאגער געווארען אזא הט ער גיקאנט

אריין גיין דורך דעם קליינים לעכעל, אין האט זיך אן גיגעסין
פון די פירות. אין איז פעט גיווארין, הט ער גיוואלט ארויס
פון דעם גארטען, האט ער ווידער גימוזט פאסטין דרייא
טאג. ער זאל צוריק מאגיר ווערין. אזוי הט ער גיקאנט
ארויס גיין, אין איז ארויס. אזו ווי ער איז אריין, שטעלט
ער זיך בא דעם גארטין, איז זאגט צו אים, גארטין! גארטין
ווי גוט ביסטו, אין ווי גוט אין שיין, זענען דייני פירות
אביר ווס אניצין הט מען פון דיר, אזו ווי מען גייט אין דיר
אריין, אזו גייט מען צוריק ארויס, דס משל איז קעגין דער
וועלט, דס דער מענש ווערט געבארין קליין אין מאגער, אין
הארויוויט אף זיין לעבין, ביז זיין גוף ווערט גרויס אין פעט
אין ווען עס קימט די צייט ווס ער ברויך זיך גיזעגינין מיט
דער וועלט. אין עס באפאלין אים די יסורים פון די
קראנקהייטין ווערט ער צוריק קליין אין מאגיר.

דער שבט מוסר שרייבט. דער מענש זאל זיך בארעכינין
ווען עס שטארקט זיך אביסעל היץ פון די מיגי
קדחת ווס קימט אפט פאר אויף די לייט, ווערט שאן
פארענדערט זיין פנים, אין זיין גוף ווערט אן געבריגין (וכו')
אין זיין בעט ווערט פארמיאוסט, אין ער ווערט אזא ווי
אדערשלאגינער. מען פילט גאר ניט זיינע רייד. אין ווערט
ווי אשטיק ליים, קיין מענש קען אים ניט דער קענין, איז
ער טוט זיפצין פון דארשטיגקייט פון די היץ, ווס ברענט
אין אים, אין זיין קול ווערט ניט גיהערט. חטז מטז ניט

הערין זיינע רייד פין שלאפקייט׳ איז זיין אטום גייט זייער שטיל ביז די נשמה גייט פין אים ארויס מיט גרויס ווייטאג, אין אז זיין קרענק דוירט פיל טעג, זעט ער זיין בראד, אין זיין גוף ווערט אן געשרימפין׳ ביז זיינע ביינער ווערין ארויס גיזען גלייך ווי אסוטה, אין זיין גישטאלד ווערט פארענדערט אין זעט אויס ווי איין אף, אין אלי וואס זעהן אים דער קענין אים ניכט, אין אפילו זיין ווייב אין קינדער וואס זענין מיט אים געוואנט גיוועז לייקינען אין אים׳ אין זאגין דאס איז ניט אונזער פאטער, אין זיין ווייב קלאגט אין זאגט ווי געשריגען ער איז שאן נישטא׳ דען ער איז גלייך ווי אקינד אין האט שאן קיין גישטאלט נישט. אין ליגט אין בעט אין זיין הרגשה איז שאן בטל גיווארין ביז זייא ווערין פאר אומערט פין וועגין זיין לעבין׳ אין טועו תפלה ער זאל שאן שטארבין מען זאל אים שאן ארויס רוימען פין דער שטוב. ועס שטייט אין פרקי ר״א. אמענש האט דראי גוטע פריינד בא זיין לעבין, דיא קינדער, דאס געלד׳ אין דיא מעשים טובים׳ בשעת ער גייט אוועק פין דער וועלט׳ ריפט ער אריין זיין ווייב אין קינדער׳ אין זאגט צי זיי׳ איך בעט אייך זייט מיר מציל פין טויט. ענפערין זייא אים. האסטי דען נישט גיהערט אז אין דעם טאג פינים טויט קאן קיינער נישט גיוועלטיגין. ריפט ער אריין זיין געלד׳ אין זאגט צי אים. געלד! געלד! אסאך האב איך מיך געפלאגט איבער דיר׳ טאג אין נאכט. בעט איך דיך זייא מיר מציל פין טויט. ענפערט אים דאס

געלד האסטו דען נישט געהערט, אז דס פארמעגען, ניצט נישט אין טאג פון צארען, ריפט ער אריין זייני מעשים טובים, אין בעט זייא זייט מיר מציל פון טויט, זאגין זייא אים גיי לשלום האב קיין מורא, מיר גייען פאראויס קעגין דיר אין מיר וועלין דיך אפ היטין פון אלים שלעכטין.

פרק יז

דער טאג פון טויט ווערט אן גערופין דער גראסער יום הדין, די שרעק איז זייער גראס, אין דעם טאג דער מענש זאל זיך פארשטעלין ווען ער גייט אין וועג, איבער הויפט בא נאכט אין אוואלד, אין עס באפאלין אים ווילדע חיות, אדער רויבערס, אין זעהט פאר זיך דעם טויט אין זיינע גידאנקין ווערין צי מישט, פאר גראס שרעק, איבער הויפט ווער קאן באשאצין די גראסע שרעק פינים מלאך המות, ווס די גמרא זאגט אין ע"ז, אז ער איז פיל מיט אויגין אין ווען דער מענש גייט אוועק שטייט ער בא דעם קראנקין צי קאפינס, אין זיין שווערד איז אויס געשטרעקט אין זיין האנד, אין אטראפ גאל העננט אין איר, ווי באלד דער קראנקער זעהט אים ווערט ער דערציטערט, אין עפינט זיין מויל אין ווארפט אריין דעם טראפ, פון דעם שטארבט ער, פון דעם ווערט ער פארשטינקען אין פון דעם ווערט זיין פנים גרין, ווידער זאגין די חכמים ווען אמענש שטארבט קימין צו אים איינער פון די מלאכי שרת, אין איינער פון די מלאכי מות אין איין שרייבער, אין איין גיזעצטיר, אין

זָאגְט צִי אִים שְׁטֵייא אוֹיף דַיין צַייט אִיז גִיקִימֶען, זָאגְט דֶער עֶס אִיז נָאר נִישְׁט גֶעקִימֶען מֵיין צַייט. עֶפִינְט עֶר זֵיינֶע אוֹיגֶען אִין זֶעהט דֶעם מַלְאָך, עֶר אִיז גְרָאס פִין אֵיין עֶק וֶועלְט בִּיז אִין אַנְדֶערִין עֶק. אִין עֶר אִיז פִיל מִיט אוֹיגִין, אִין עֶר אִיז אִין גַאנְצִין לוֹיטֶער פַייעֶר. אוֹיךְ זָאגִין דִי חֲכָמִים אַז דֶער מַלְאָךְ פְרֶעגְט אִים הָאסְטִי גִילֶערִינְט תּוֹרָה, הָאסְטִי גִיטָון גְמִילַת חֲסָדִים הָאסְטִי דִיךְ בַּארָאטִין מִיט דַיין בַּאשֶׁעפִיר פְּרִי אִין נַאכְט. דָס הֵייסְט צוּ עֶר הָאט גִיזָאגְט קְרִיאַת שְׁמַע אִין גִידַאוִוינְט. הָאט עֶר אִין זִיךְ דִי זַאכִין, גֵייט אִים אַרוֹיס דִי נְשָׁמָה אָן צַעַר. אַזוֹי וִוי מֶען צִיעֶט אַרוֹיס אהָאר פִין דֶער מִילְךְ, אִין אַז נִישְׁט, גֵייט אִים אַרוֹיס דִי נְשָׁמָה אַזוֹי וִוי מִישְׁלֶעפְּט אַרוֹיס דֶערְנִיר וָוס זֶענִין אַנְגֶעהַאנְקִירְט מִיט וָואל. אוֹיךְ דִי הֵיילִיגֶע צַדִיקִים דִי תַּנָאִים חָאטְשׁ זֵייא זֶענִין אַוַודְאי נִפְטַר גִיוָוארִין אָן צַעַר. דָאךְ הָאבִין זֵייא מוֹרָא גִיהַט פַאר דֶעם טוֹיט. וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט אִין מו״ק רַב נַחְמָן אִיז קְרַאנְק גִיוֶוען אִין רָבָא אִיז בַּא אִים גִיזֶעסִין, זָאגְט צוּ אִים רַב נַחְמָן דָס עֶר זָאל בֶּעטִין דֶעם מַלְאָךְ עֶר זָאל מִיךְ נִישְׁט מְצַעֵר זַיין הָאט עֶר אִים גֶעזָאגְט. אִיךְ וֶועל אִים בֶּעטִין נָאר אִיךְ בֶּעט אַייךְ, אִיר זָאלְט מִיר קִימֶען זָאגִין אוֹיב אִיר הָאט גִיהַאט צַעַר אִין רַב נַחְמָן הָאט זִיךְ רִיכְטִיג בַּאוִויזִין צִי רָבָא־ן אִין זָאגְט אִים, אִיךְ הָאבּ גָאר נִישְׁט גִיהַאט קֵיין צַעַר. פִין דֶעסְט וֶועגִין וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל מִיר זָאגִין, אִיר זָאל נָאךְ אַמָאהְל אַרָאפּ גֵיין אוֹיף דֶער וֶועלְט, הֶעט אִיךְ נִישְׁט גִיוָואלְט וֶועגִין

פַּחַד פֿין מַלְאַךְ הַמָוֶת. טָמִיר וֶועט עֶר מִיךְ נָאךְ אַמָאל טֵייטְשֶׁן
חָאטְשׁ אִיךְ הָאבּ נִישְׁט גִיהַאט גָאר קֵיין צַעַר, אִין אַז דָער
מֶענְשׁ וֶועט זִיךְ דָס אַלִיס בַּארֶעכִינֶען, וֶועט עֶר זִיךְ צוּרִיק
הַאלְטִין פֿין עֲבֵירוֹת. אִין וֶועט טָון מִצְוֹת אִין מַעֲשִׂים טוֹבִים,
אִין וֶועט גֶעבִּין צְדָקָה מֶער פֿין זֵיין כֹּחַ, דֶען מִיט דֶער צְדָקָה
טוּט עֶר אָויס לֵייזִין זֵיין נְשָׁמָה פֿין דִי בֵּייזֶע מַלְאָכִים, אִין
וֶועט זִי רֶעטִין פֿין פִיל שְׁטְרָאף, אִין וֶוען אֵיין אָרִימַאן קִימְט
צִי אִים וֶועט עֶר זִיךְ נִישְׁט בֵּייזֶערִין אָויף אִים, נָאר אַדְרַבָּה,
עֶר וֶועט אִים אָן נֶעמִין מִיט גְרוֹיס כָּבוֹד. דֶען דֶער אָרִימַאן
טוּט דָאךְ אַגְרָאסֶע טוֹבָה, וָוס עֶר נֶעמְט בַּא אִים דִי צְדָקָה,
הַיינְט לֵיידִיר, אִיז פַארְקֶערְט אַז מִיזֶעהְט אֵיין אָרִימַאן קְרִיצְט
מֶען מִיט דִי צֵיין, וִוי גְלֵייךְ דֶער אָרִימַאן מַאכְט אִים
אִימְגְלִיקְלִיךְ מִיגִיהֶער צִי וִויסֶען אַז פֿין צְדָקָה גֶעבִּין אִיז נָאךְ
קֵיינֶער נִישְׁט גֶעפַאלִין, אִין אִימְגְלִיקְלִיךְ גֶעוָוארִין מִיר זֶעהְן
וֶוען אֵיינֶער אִיז אִין גִיפֶענְגִינִישׁ, גוּט עֶר פִיל גֶעלְד מֶען זָאל
אִים וֵוייניגְסְטֶענְס פַארְגְרִינְגִירִין דִי פַּאן אִין דִי שְׁלֶעק אַזָא
וֶוען דֶער מֶענְשׁ זָאל וִויסִין, דָס דוּרְךְ דֶער צְדָקָה אִיז עֶר זִיךְ
מַצִיל פֿין פִיל צָרוֹת, אִין יְסוּרִים. הֶעט עֶר זִיךְ אַנְדֶערְשְׁט
בַּגַאנְגִין קֶעגִין דִי אָרִימֶע לֵייט, דֶען יֶעדֶער טוּט נָאר פַאר
זִיךְ, מִיר גֶעפִינִין אִין דֶער גְמָרָא אָויךְ אִין אַנְדֶערֶע הֵיילִיגֶע
סְפָרִים, זֵייעֶר פִיל וִוינְדֶערְלִיכֶע זַאכִין, וָוס דוּרְךְ צְדָקָה זֶענֶען
מֶענְשִׁין גִירֶעטִיט גִיוָוארִין פֿין טוֹיט, אִין פֿין פִיל צָרוֹת, אִין
פִיל לֵייט הָאבִּין זוֹכֶה גִיוֶוען צִי עוֹלָם הַבָּא וֵוייל זֵייא הָאבִּין
אַמָאל מְחַיֶה גִיוֶועזִין אַיִד.

פרק יח.

אצינד מיינע ליבע לעזער, וועלין מיר שרייבען אביסעל פין גראסקייט פין דער מצוה פין צדקה, די גמרא זאגט (סופר י"ז) אז צדקה איז גרעסער פין אלע קרבנות, אין דער פסיקתא שטייט גדולה צדקה די מצוה פין צדקה איז גראס, זיא טהוט מציל זיין פין טויט, אין דער לענגערט די יאהרין פין מענש, אין ברענגט דעם מענש צו עולם הבא, אין די מצוה פין צדקה, טהוט צי איילין די טעג פין משיח בן דוד, אין די טעג פין אונזער אויס לייזינג, אין צדקה טהוט ארויף ברענגען די נשמה אין זעצט זיא אינטער דעם כסא הכבוד, אין ספר אליהו הנביא שטייט, צדקה איז אזא גראס ווס זייט די וועלט איז באשאפין געווארין ביז אצינד, שטייט זיא נאר אויף דער מצוה פין צדקה, אין ווער עס גוט פיל צדקה דער איז געלויבט, אין טהוט זיך רעטטין פין דין פאן גיהנום, אין אונזערע עלטערן, אברהם יצחק, אין יעקב, משה, אהרן, אין שלמה זענען אלי נאר גערימט געווארען מיט צדקה, אין מדרש תהילים שטייט אפילו די רשעים האבען נישט נאר דעם זכות פין צדקה וועלען זייא אויך זוכה זיין מקבל צי זיין דעם פנים פין דער שכינה, אין די מצוה פין צדקה קאן זייא ברענגען זייא זאלען תשובה טון, וויא די גמרא זאגט (ב"ב) אז דורך גמילת חסדים ווערט דער ייצר הרע איבער געגעבען אין מענשנס הענד ארען, ער זאל אים קאנען בייא קימען.

אויך זאגט די גמרא (ב״ב ט׳) רב אשי האט געזאגט אז די מיצוה פין צדקה וועגט קעגען אלע מיצוות, רבי אליעזר זאגט, ווען דס בית המקדש איז געשטאנען, האט אמענש געגעבען אשקל איז אים פר געבען געווארען זיינע זינד, און אצינד אז מיר האבען נישט קיין בית המקדש, אז דער מענש איז זוכה גוט ער זיין בראט פאר אהונגעריגען אין אז ער איז נישט זוכה, קימען רויבערס אין בארויבען אים, זעהן מיר, דס אמענש שפארט זיך גאר נישט אן מיט דעם וואס ער קארגט אפ פין דעם ארעמאן, דען גאט ב״ה שאצט אפ וויפיל צדקה דער מענש מוז געבען לויט זיין פארמעגען אין לויט זיינע זינד אין אז דער מענש האלט דס איין פר זיך, באפאלין אים רויבערס, אז ער גוט נישט יעקב-ן גוט ער עשו-ן, טייערי ברודער, ווען מעזאל וויסען וויא טייער אין חשוב די מצוה פין צדקה איז וס אגראסין כח זיא האט, העט מען געלאפען זיכען ארעמע לייט מעזאל זייא געבען צדקה, מיר געפינען אין דער גמרא, אין מדרשי אין זוהר הקדושי זייער וואנדערליכע מעשיות וס דורך דער צדקה זענען מענשין געראטעט געווארין פין טויט, אין פין פיל שלעכטץ. אויך געפינען מיר פיל לייט וס מיהאט זיי געפריבט מיט גראסע נסיונות אין דער מצוה פין צדקה, אין זייא האבין אויס געהאלטען, האט מען זייא פאר דעם געגעבען פיעל גוטס, אטייל האבען זוכה גיוועו צו האבען קינדער וס האבין פרשאנט די וועלט, ווי עס איז באקאנט דס דער

בַּעל שֵׁם־ס פָּאטֶער ז"ל אִיז גִיוֶוען אַגְרָאסֶער בַּעַל צְדָקָה, אִין פַּאר דֶעם הָט מֶען אִים מְכַבֵּד גִיוֶוען מִיט אַזָא הֵיילִיגְען בַּעל שֵׁם זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּייאשְׁטֵיין, אָויך וֶוען דִי יוּדֶען זֶענִין פַּרְטְרִיבֶּען גִיוָוארִין פִין שְׁפַּאנִיעֶן אִיז גִיוֶוען אַזְקֵן וָוס הָט קֵיין קִינְדֶער נִישְׁט גִיהַאט, אִין בֶּעוַוייל עֶר הָאט זֵייעֶר שְׁטַארְק מְקָרֵב גִיוֶוען דִי פַּרְטְרִיבֶּענֶע יוּדֶען הָאט עֶר זוֹכֶה גִיוֶוען צוּ הָאבִין דֶעם הֵיילִיגֶען רַבֵּינוּ אַבְרָהָם דַפִּיסָא, אִיבֶּערְהוֹיפְּט וֶוען דֶער אָרִימַאן אִיז אַתַּלְמִיד חָכָם, אִיז גָאר נִישְׁט צִי בַּאשְׁרֵייבִּין אִין בַּאשַׁאצִין דָס פִיל גוּטְס וָוס אִיז אָן גִיבְרֵייט, וָוער עֶס הֶעלְפְט אִים אַרוֹיס, אִין דָס אַלִיס גוּטְס וָוס דִי נְבִיאִים הָאבִין נְבִיאוֹת גִיזָאגְט, ווִי גוּט עֶס וֶועט זֵיין, דָס אִיז אָן גִיבְרֵייט פַּר דִיא וָוס הֶעלְפִין דֶעם תַּלְמִיד חָכָם, אַצִינְד קָאן מַאן פַּרְשְׁטֵיין אַז דֶער וָוס לָאזְט אַרוֹיס דֶעם אָרִימַאן אָן אַנְדָבָה, אָדֶער אֵיין אַנְדֶערִי טוֹבָה וָוס עֶר פַּרְלַאנְגְט, דֶער פַּרְלִירְט פִיל גוּטְס, עֶקְסְטֶער בְּרוֹיךְ עֶר מוֹרָא הָאבִין עֶר זָאל חָלִילָה נִישְׁט גִישְׁטְרָאפְט וֶוערִין, ווִי דִי תּוֹרָה שְׁרֵייבְּט אַז דֶער אָרִימַאן וֶועט רִיפְען צוּ גָאט דוּרְךְ דִיר, וֶועסְטִי הָאבִין אַזִינְד, דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט אַז דֶער אָרִימַאן שְׁטֵייט בַּא דַיין טִיר, אִין דֶער אֵייבֶּערְשְׁטִיר שְׁטֵייט בַּא זֵיין רֶעכְטֶי הַאנְד, אַז דִי גוּטְס פַּר דֶעם אָרִימַאן, וֶועט דִיךְ בֶּענְשִׁין דֶער וָוס שְׁטֵייט בַּא זַיין רֶעכְטִי הַאנְד, אִין אַז נִישְׁט, וֶועט עֶר דִיךְ חָלִילָה שְׁטְרָאפִין, אִיבֶּער דֶעם גִיהֶער מֶען מוֹרָא הָאבִין פַּר אֵיין אָרִימַאן, אִיבֶּערְהוֹיפְּט פַּאר אַתַּלְמִיד חָכָם, מֶען בְּרוֹיךְ צִיטֶערִין טָאמֶער

איז מען נישט יוצא קעגין אים, דער גראסער רבי ר׳ אהרן קארלינער שרייבט מיגיהער מורא האבין פר איין ארימאן ווי פר אשהערד, ליידיר! דס איז מען היינט מקיים, ווען מען זעהט איין ארימאן פין ווייטין קימען, שרעקט מען זיך, איבער הויפט ווען עס קימט אבעסיריר מענש, דס מיפארשטייט אז מען וועט אים ברויכען געבין אשענערי נדבה, איז דא מענשין וואס שרעקין זיך אזא שטארק, אז זייא באהאלטין זיך אין דס ווייב לייקינט אים אפ אז ער איז נישט אין דער היים, אוי! ווי אגראס רחמנות זענין די מענשין, דס איז אסימן, אז זייא זענען נישט כדי מקבל פנים צי זיין די הייליגע שכינה וואס קימט מיט, מיטען ארימאן, פר דעם מוזען זייא זיך באהאלטין, מיר שמיסען נישט ווער עס האט נישט צי געבין אביר נישט יעדער קאן זאגין איך האב נישט צי געבין, דס טוט מען נאר אין הימעל אב שאצין, מיקאן דאך גאר נישט זאגין, יודען געבין דאך זעהר פיל צדקה, איבערהויפט לייט דער היינטיגער שווערער צייט אביר דער יצר הרע מאכט דס הארץ שווער מיזאל דס נישט געבין מיטען גאנצין הארץ אין די הייליגע ספרים שרייבין אז דער עיקר צדקה איז מיזאל דס געבין גערין, דען אז מען גוט פאר איין ארימאן, איז ווי גלייך מיהאט גיגעבין אמתנה פר גאט ב״ה, ווי די הייליגע תורה שרייבט ואל ירע לבבך בתתך לו, דאן הארץ זאל נישט ווייא טון ווען די וועסט געבין דעם ארימאן, דען דער יצר הרע פארלייגט זיך ווי אשטיין אויף דעם הארץ

אין לאזט נישט געבין קיין צדקה, ווייניגסטענס פועלת ער
ביים מענש ער זאל דס נישט געבין מיט זיין ווילען, אין ער
פארבלענזט דעם מענטשינס אויגען, עס זאל זיך אים דאכטין
אז די צדקה וועט אים אויס פעהלין, איבער דעם ווען עס
קימט איין ארימאן איז ער ברוגז אין גיט אים די נדבה
צארינדיג אין פיל מאל ווייל ער איז גירעגט אין גישעפט גיסט
ער אויס זיין צארין אויף דעם ארימאן אין פארשעמט אים,
אין זיין בליט ווערט געביך אין אים פארגליווערט. איבערהויפט
ווען עס קימט איין איידלער מענש, אתלמיד חכם, אין מען
באליידיגט אים, איז געוויס די זינד זייער גראס. אויך זענען
פארהאנדין פיל מענשין וואס ווען עס גייען צווייא מענשין
צי זאם נעמין געלד, שרייען זייא פר וואס זייא באלעסטיגען די
בעלי בתים, אין דורך דעם האלטין זיך פיל מענשין צוריק
אטובה צו טון איוד, דס איז די מדה פין סדום וואס זייא ווילען
איין אנדעריר זאל אויך נישט געבין, אין דס שטייט אין
הייליגע ספרים אז די זינד איז זייער גראס ווער עס האלט
צוריק זיין חבר פין אמצוה איבער דעם ברויך זיך דער
מענש בארעכינען אז איך גיב שאן די נדבה פאר וואס זאל
איך דס נישט געבין מיט גאר מיין ווילין דס זאל זיין אנחת
רוח פארין באשעפיר, אויך ברויך דער מענש דענקין אז
השי"ת האט אים צו געשיקט דעם ארימאן דס ער זאל זיך
אויף אים דער בארימען, אין דורך דעם וועט דער מענש
אויף זיך דער וועקין דס רחמנות פין באשעפיר, ווי מיר

לערנין אין מדרש תנחומא. איך העט געוואלט מיינען דס ווען מען גיבט אפרוטה פר איין ארימאן. באצאלט איס גאט ב"ה אפרוטה, ניין! נאר גאט ב"ה זאגט דס נפש פין דעם ארימאן האט זיך גיווארפין ארויס צו גיין פר הינגער. אין די האסט אים גיגעבין אפרוטה אין האסטי אים דערהאלטען בייא לעבין, איך שווער דיר אז איך וועל דיר אב געבין איין אנדער נפש. דען מארגין וועט דיין זון אדער אטאכטער, קימען צו אקראנקהייט חלילה, אדער חלילה צום טויט, וועל איך זייא גידענקין די מצות, ווס די האסט געטאן מיט דעם ארימאן, אין איך וועל זייא מציל זיין פין דעם טויט, אצינד קאן מען פרשטיין, אז אמאל קאן ארוס קימען דס דער מענש טהוט זיך אליין חתמענין דעם גזר דין, דען השי"ת האט אים צו געשיקט, אמצוה ער זאל זיך דערבארימען אויף איוד. אין מיט דעם העט ער צוריסען דעם גזר דין פין זיין קינד, אין נישט געגוג ער האט דעם יוד נישט פרהיילט זיין צברעכין הארץ, האט ער אים נאך באליידיגט, אין אן געשריגען, ווס ער וויל פין אים האבין! איבער דעם דארף זיך יעדער יוד גיוויינען אז איוד פרלאנגט בא אים עפיס אטובה. אפילו ווען ער קאן איבערהויפט נישט ערפילען זיין פארלאנג, זאל ער חאטש עפיס טון ווס איס מעגליך איז, אין זאל דעם יוד נישט ארויס לאזין מיט די ליידיגע הענד, דען אמענש ווייסט נישט ווס עס טהוט זיך אין הימעל. וויפיל מקטריגים שטייען אויף אים איין צישלינגען, אין פין די מצות ווערין באשאפין גוטע מליצים. אין מען צורייסט פין אים אלע שלעכטע גזירות אמן.